

Report: Concerns Raised about Flooding following Storm Ciara

Concern:	Action:	Response
<p>1. There is a wish for the Conwy River to be dredged:</p> <ul style="list-style-type: none"> • It was explained that the river has become narrower to the north of Trefriw, and that there are major sand banks between Llanrwst and Tal y Cafn • It has been explained to me that dredging is needed in the Dolgarrog area, and by Llanrwst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Raise with the Welsh Government • Raise with Natural Resources Wales again. They have not been in favour in the past. 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW wrote the following: “Dredging, de-silting and removal of channel obstructions can be more effective in some locations than in others. We therefore make decisions on the best way to tackle the risk on a case-by-case basis, using engineering knowledge and evidence of how each river responds to make sure we give best value to the taxpayer. <p>“We assess all our flood risk management activities using the risk-based approach that the Welsh Government outlines in its National Strategy for Flood and Coastal Erosion Risk Management (FCERM). We use the level of flood risk to determine the type of risk management intervention required and the scale of investment. In making those decisions we apply the factors prescribed in the Welsh Government’s National FCERM Strategy, with the risk to life being the most significant factor in determining priority of investment.</p> <p>“In some circumstances dredging is not the best long term or economic solution compared with other flood risk measures such as providing storage upstream. In other circumstances the exceptional rainfall experienced in flood events can mean that dredging would not have prevented the flooding from occurring as the amount of floodwater greatly exceeded the capacity of the watercourses.</p> <p>“The scale of the event and volume of water that was seen in recent flood events would have exceeded any channel capacity gained by removing silt at Dolgarrog.</p> <p>“Gravel redistribution and removal has taken place upstream of Bont Fawr. This work was carried out to improve the flood warning service and had minimal impact on reducing river levels.</p>
<p>2. There is a wish for an independent review of flood mitigation measures in</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Continue to press the Welsh Government to stop blocking an 	<ul style="list-style-type: none"> • The petition is ongoing and can be accessed on my website • Whilst there has been no agreement to an independent review yet, NRW have advised that they are starting a viability study this year into the sustainability of defences in the Conwy Valley.

<p>the Conwy Valley:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Those in attendance agreed that the Conwy Valley Flood Alleviation Scheme is not benefiting the community. This is clear when considering that water surrounded homes in Parc yr Eryr, and the devastation caused elsewhere. • It was noted that this was a different flood to those we have experienced in the past, so a review is needed before money is spent on long term plans to protect our communities. • It was noted that consideration needs to be given to climate change. • The room agreed that it was not just the Conwy river, but all the streams and 	<p>independent review.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Launch a petition calling for the review. • Work with Robin Millar MP to see what pressure can be placed by The Rt Hon George Eustice MP, Secretary of State for Environment , Food and Rural Affairs, on the Welsh Government , to enable the independent review. 	
---	--	--

<p>watercourses that feed into it, that caused problems too.</p>		
<p>3. Access to free sandbags:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Authorities were telling residents that they could not have sandbags. • It was left to local businesses and volunteers to deliver sand and fill bags. • It has been left to the local community to raise money for sandbags. • In Penmaenma wr sandbags are filled with quarry dust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liaise with the local business who is willing to store sandbags for the community on their property. • Ask Conwy County Borough Council, again, to review their sandbag policy. • Explore the Penmaenma wr solution as potentially more affordable way to address the demand for sandbags. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inquiries have found that for the foreseeable future there will be no dust available at Penmaenmawr. • CCBC noted that unfortunately they cannot guarantee to have the supplies for all the properties that request sandbags prior to or during a flood event; the Sandbag Policy was partially implemented to encourage residents in flood prone areas to obtain Property Level Protection as sandbags are apparently proven not to be a sustainable primary defence against floodwater; the capital cost of the sand is only one element in the provision of sandbags. Other aspects to be considered include the delivery of sandbags to potentially hundreds of properties during a flood event by resources that may already be stretched, their collection and disposal to landfill post event; and that filling sandbags with “quarry dust” as opposed to washed sand could be more likely to contribute to watercourse pollution.
<p>4. Conwy Valley Railway Line:</p> <ul style="list-style-type: none"> • This is closed due to serious damage. • Concerns were raised about accessibility of the replacement bus service. For example, there is concern that mobility scooters are 	<ul style="list-style-type: none"> • Transport for Wales have already advised that they are working with Network Rail to get the railway up and running as soon as possible. • Write to Transport for Wales about the rail 	<ul style="list-style-type: none"> • Transport for Wales advised that the plan as of 24 March 2020 was for the line to be up and running by the end of April. However, it was noted that this may be impacted by COVID-19, with members of staff having to self-isolate if they are not feeling well. • Transport for Wales advised that they are currently operating a rail replacement service between Blaenau Ffestiniog and Llandudno until further notice. On the flyer the state that dogs (except assistance dogs), cycles, non-foldable prams and large items of luggage cannot be carried on the bus, and that services may not be fully accessible. They advised passengers to call their Passenger Assist

<p>not being allowed onto buses.</p>	<p>replacement service.</p>	<p>line – 03330 050 501 – 24 hours before they travel, so that help can be given in organising suitable transport.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Network Rail have advised that the line should be re-opened to passengers in September 2020.
<p>5. Funding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concerns were raised that the Local Authority may not have enough money to robustly tackle flooding. • Concern that funding is not available to support residents affected by the flooding, but who did not have water enter their properties. • An example has been shared with me of a proprietor who had water enter the property through air vents, and destroy household appliances in a garage, but is being denied the £500 emergency support. 	<ul style="list-style-type: none"> • Raise the situations with the Welsh Government, and ask for more money to be made available to help facilitate the Local Authority's response to flooding in both the short and long term. • Request that concessions on council tax and business rates be allocated to all residents and businesses affected by floods. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that they have successfully applied to the Welsh Government for funding to carry out emergency works at Perthi / Y Berllan and Bron Derw Llanrwst • Business and residents should contact the Council directly should they wish to avail of Council Tax or Business Rates relief in the wake of this or any similar event.
<p>6. The stream by Bron Derw farm:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ask Conwy County Borough 	<p>CCBC have advised that:</p> <ul style="list-style-type: none"> • The Council successfully applied for Small Scale Grant funding from the Welsh

<ul style="list-style-type: none"> • The Local Authority have allegedly accepted responsibility for the stream, so there is concern that they are not accepting responsibility for the damage caused to the road situated beside the watercourse. • It was explained that the road was only damaged because inadequate measures were taken to protect the road before storm Ciara. • The culvert is too narrow. • Allegedly, as a consequence of the pump, water from the stream was sent into a private garden – causing damage. 	<p>Council to repair the road damaged by flood water from the stream; assess whether the culvert is appropriate; commit to ensuring that a tractor is on hand to remove debris from the culvert during floods; review where the pump sends water.</p>	<p>Government to upsize the capacity of the culvert at Bron Derw.</p> <ul style="list-style-type: none"> • As part of the reinstatement works for the new culvert it is proposed to restore the private section of road at the junction of Llanddoged Road. • The Council cannot commit to a contractor being on hand with a tractor during every flood/heavy rainfall event as this would not be cost effective. However, during storm events, Council officers inspect each critical culvert in Llanrwst cyclically. Should it be determined that personnel are required to attend a particular culvert constantly, then the decision will be made to employ the services of a contractor. The contractors used are put on standby during a storm event so can attend to any significant issues quickly should the need arise. • Past floods have shown that downstream of Llanddoged Road has capacity for the flows. The proposed culvert improvements should supersede this. Water was pumped from the upstream end of the culvert, across the road and into the downstream end of the culvert into the channel which has adequate capacity for the flow. • The damage caused to the garden was the result of the gate to the garden being opened, by a third party, to gain access to the downstream end of the culvert. This caused surface water from the highway to flow into the garden and was not the result of the pumping
<p>7. Culverts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern that many of these had not been properly cleared before Storm Ciara. For example, a 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask relevant authorities to have a tractor on every culvert to remove debris during floods. 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that maintenance of culverts and structures would be the responsibility of the asset owner, and that they did have extra staff on a standby rota during the storms and high tides to cope with the increased risk. <p>CCBC advised that:</p> <ul style="list-style-type: none"> • It is not viable or cost effective to have tractors/contractors situated at all the

<p>culvert by Poplar Grove needs clearing.</p> <ul style="list-style-type: none"> • It was explained that a single tractor driver was trying to keep an eye on culverts in different parts of the town: an extremely difficult job for one person. • Concern that a CCBC officer who used to go round managing local water pinch points, has not been replaced. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask for the culvert by Poplar Grove and every other in Llanrwst to be assessed and cleared following the recent storms. • Ask NRW and CCBC to consider employing extra staff during the high tides in winter and summer so to help clear culverts and underneath bridges. • Ask CCBC to clarify the situation in relation to the unfilled CCBC role. 	<p>culverts in Llanrwst. There were however two additional employed contractors with tractors and pumps at critical locations in Llanrwst as well as an excavator located at Caer Felin</p> <ul style="list-style-type: none"> • The trash screen located near Poplar Grove is monitored on a regular basis and was cleared on Friday 7th February and is shown to still be clear on Saturday 8th February • There is a vacancy in the Flood Risk team but the Flood Officer who monitors Llanrwst is still employed by the Council and confirmed that all the culverts were cleared in the build up to Storm Ciara and the subsequent storms which followed • All culverts and critical locations have been assessed after the flood events and are in good working order.
<p>8. Penmaenmawr:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concerns were raised about reoccurring flooding in the town. It was explained that there were small floods, damp houses, flooded shops, and serious difficulty with road drainage. • Support has not been 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask relevant authorities to consider the situation and have a clear plan in place for culvert and grid clearance and maintenance . 	<ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that there is a clear maintenance regime in place for gullies and critical culverts in Penmaenmawr.

<p>available with clearing culverts and drainage grids in the town.</p>		
<p>9. Planning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern that planning permission may have been awarded for a development on land opposite Perthi. • There was agreements in the room that developments should not be allowed to go ahead on the land. 	<ul style="list-style-type: none"> • Contact the Planning Department, Conwy County Borough Council, to clarify this. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that any development has to gain approval from the planning department and also go through the SAB approval process and must be designed to not increase flood risk. Any proposed development on this site will be scrutinised by the Planning Authority and the Sustainable Drainage Approval Body with regard to flood risk prior to any approvals being granted.
<p>10. Vulnerable residents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • It was explained that there were vulnerable residents who were told to move and seek refuge, but that authorities were unaware as to where they should go during storm Ciara. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask relevant authorities to clarify the plans that were in place to support vulnerable residents caught up in the floods, and for clarity as to where they should seek refuge should a similar event occur again. 	<ul style="list-style-type: none"> • North Wales Police have considered this. They advised that a multi-agency debrief took place some weeks after both Storm Ciara and Storm Dennis. The debrief into the multi-agency operation for both storms and the Landslip at Crafnant considered how the Tactical Coordination Group (TCG) and joint operability worked, any good practice, followed by any operational learning which all agencies can consider for any future joint working. The debrief highlighted a number of positive working practices, to ensure safety of residents across North Wales. However, it has been noted that key elements of learning which impact on the Conwy valley are: Greater stakeholder engagement with residents as early as possible to encourage accurate information sharing and explain the multi-agency approach; Earlier inception of the TCG group in preparedness for a significant event which can be foreseen; Local Operational Command Post being clearly identified and resourced by all agencies therefore

		<p>improving dynamic information sharing and deployment of assets.</p> <ul style="list-style-type: none"> • North Wales Fire and Rescue Service advised that usually in significant flooding events they work collaboratively with partners through the establishment of a tactical coordination group which for the Llanrwst area is usually established in the Glasdir building. By working proactively with partner agencies through a flood coordination group, if re-established, and through liaison with local flood wardens, they would be able to assist the most vulnerable more effectively. • CCBC work in co-operation with the North Wales Councils Regional Emergency Planning Service during these types of events and should refuge be required Council Officers, in conjunction with the emergency services, will direct vulnerable residents to appropriate refuge depending on the requirements at the time.
<p>11. Perthi and Y Berllan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Serious flooding was encountered here, so urgent action is needed to protect homes and residents. • Concern that a culvert going under the railway behind these estates has debris. • Vehicles were allowed to travel along School Bank Road during flood events. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask the Welsh Government, Local Authority, and Grŵp Cynefin, what urgent measures are being taken. • The Deputy Leader of the Council also agreed to feedback concerns to the Environment, Roads, and Facilities, department, CCBC. • Ask Network Rail to urgently assess and clear any 	<ul style="list-style-type: none"> • Network Rail advised that the Railway is some 7m lower in elevation than the estates at Perth and Y Berllan. As the railway was inundated at this point during the extreme weather event – the railway cannot have caused the issues experienced at this location. The culvert in question is currently assessed as service and structural ‘condition 2’ - which is good. During flood events Network Rail often see the blockage of culverts due to the debris washed downstream. This would have been addressed shortly after the event. • Welsh Water advised that they cleaned a number of lengths of sewer to remove material deposited during the storm, in areas around School Bank Road, Y Berllan and Cae Person in Llanrwst. Should I have specific addresses or location that may need further investigation, Welsh Water are more than happy to send a team over to help. • Every 12 months Welsh Water will be attending to CCTV the network in Llanrwst. They will be checking for any defects that will reduce the capacity of

	<p>debris from the culvert under the railway.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ask the relevant authorities to explain why vehicles were allowed to travel along the road, and that consideration be given to closing the highway during any similar future events. 	<p>their sewers. Their next CCTV survey was due in May 2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> • The contractors completed the CCTV survey between the 23rd – 26th March 2020 and following a review of the report, it was confirmed that there are no defects. However it was found that there was silt in the sewer that needed to be removed. A full desilt has been completed and the sewer is running at full capacity. Welsh Water will continue to check the network every 12 months to ensure there are no issues. • Any issues relevant to Welsh Water can be raised on their emergency 24 hour call centre number: 0800 085 3968. A crew can be dispatched to investigate. • After securing funding for flood alleviation works for the Perthi and Y Berllan estates in Llanrwst, confirmation has been received that the scheme is a step closer to being implemented. I have been informed by CCBC that: Agreement has been reached with the Housing Association to carry out the works; The Housing Association have indicated that they will be informing their residents in the coming week of the proposed works (week commencing 26 June); The proposed works are scheduled to start on 10 August 2020 • CCBC have advised that there are two schemes: one to reinstate pipework along the back of the Perthi through to the lagoon to allow normal rainfall events to disperse without flooding the localised area, and another to manage the overland flow to the east of School Bank Road and reduce the amount of surface runoff which overwhelms the highway drainage in this location • CCBC advised that some vehicles used School Bank Road as a diversion route which led to an increase in traffic in the area. The route was also kept open to facilitate emergency vehicles and motorists were requested to drive with due care and attention. • The Local Authority's Flood Investigation Report for School Bank Road dated July 2016 has been updated in April 2020. An
--	--	---

		<p>addendum was added to the rear of the report following flood events on 16 March 2019 and 9 February 2020. The addendum describes the flood events and the effects of the events. The background, historical information, hydrological setting, floodwater source and conclusions have all remained the same from the original report and therefore have not been updated as part of the addendum. A separate complete Section 19 report is being completed in regards to the February 2020 floods for Llanrwst and will also include details for the School Bank Road, Y Berllan and Perthi area.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Please see the notes on the response from North Wales Police in section 10. • Grŵp Cynefin advised that flood remedial works recommenced on site on the 15 June. Due to the effects of Covid-19, they anticipate that there is a 3-4 month delay in the works being completed, and that tenants can start moving back into their homes at the end of August, and all be back by the end of September. • North Wales Fire and Rescue Service advised that they do not have powers to close a highway but if there is a risk of harm to members of the public their crews will take steps to warn people of the dangers and ask for the Police and highways department to instigate a road closure on the grounds of public safety.
<p>12. Emergency calls:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concerns were raised about the fact that residents could only get hold of North Wales Police and North Wales Fire and Rescue Service, on the morning of 9 February 2020. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask NRW and CCBC to explain what steps will be taken to ensure that residents can get hold of officers during a flood event. • Ask relevant authorities to explain why they did not have an operation 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that in order for residents to speak to relevant officers during a flood event, they would be more than happy to work with the community through the Flood Partnership Group to help develop a Community Flood Plan. There are 28 Community Flood Plans in North Wales, which details roles and responsibilities of Flood Wardens, and also has all relevant contact details for residents and Flood Wardens to use before, during and after a Flood. • NRW also advised that North Wales Police HQ in Colwyn Bay was utilised during the storms as a tactical incident room, and that co-ordination for the

<ul style="list-style-type: none"> Residents were unaware of the emergency numbers before the flood event. 	<p>room at Glasdir, and whether consideration may be given to establishing one there, or elsewhere in Llanrwst, if a future flood occurs.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ask for emergency flood contact cards to be issued to at risk properties. 	<p>whole of North Wales was carried out from here.</p> <ul style="list-style-type: none"> CCBC advised that contact with on-call officers is available 24/7 on 0300-1233079 and is advertised on the Council website. CCBC advised that the 'Flood Room' was opened in Mochdre and not Glasdir as access in and out of Llanrwst was severed due to flooding and the closure of the A470 CCBC advised that prior to the floods a newsletter was sent out to all residents in flood risk areas, and that it contained contact numbers for relevant authorities.
<p>13. NRW alert system:</p> <ul style="list-style-type: none"> Concerns were raised that residents were unable to access this. 	<ul style="list-style-type: none"> Ask NRW to address. 	<ul style="list-style-type: none"> NRW have asked for further information so to be able to answer this point. Should you have any experience of not being warned of a flood beforehand, do let me know.
<p>14. Afon Bach flood defence scheme:</p> <ul style="list-style-type: none"> The room agreed that this was ineffective and had been a poor investment. A CCBC Cllr allegedly stated on TV that the entrance to the culvert had been cleared before storm Ciara, and that there is photographic evidence. 	<ul style="list-style-type: none"> Ask for this to be included in the investigations being undertaken by NRW and CCBC, and as part of the independent review into flood mitigations being called for. Ask for the photographic evidence. 	<ul style="list-style-type: none"> NRW advised that the Afon Bach flood risk management scheme was designed and implemented by CCBC. It is a non-main river scheme and any queries associated with the performance or otherwise would be answered by the Local Authority. <p>CCBC advise the following:</p> <ul style="list-style-type: none"> The design specification will be included into the latest Section 19 currently being carried out by an independent Consultant The culverts were cleared on the Friday 8th February - a photo has been sent to me showing that the trash screen was clear on the Saturday morning before Storm Ciara The scheme was effective at reducing the flooding to Llanrwst. The majority of the flood waters in this area were caused by a blockage further upstream. This blockage was removed and the upstream area remediated at the earliest opportunity which prevented further

		flooding during the subsequent storm events
<p>15. Network Rail:</p> <ul style="list-style-type: none"> Concern that their flood risk assessments are not based on plans which show where flood water is being pumped to. 	<ul style="list-style-type: none"> Ask relevant authorities to provide Network Rail with a clear plan showing where the pumps are to be placed in Llanrwst during flood events, and where the water is to be pumped to, so that the organisation can have stronger risk assessments. 	<ul style="list-style-type: none"> Network Rail advised that the only pumping equipment at this location is a semi-permanent pump that moves water into the aqueduct near Chapel Street.
<p>16. Housing:</p> <ul style="list-style-type: none"> Concern that some residents are expected to move to the Conwy/Llandudno area. 	<ul style="list-style-type: none"> Ask the housing associations if they have attempted to move any residents out of Llanrwst and the surrounding area. Ask that a significant effort be made to accommodate families who wish to remain in Llanrwst, or near the town. 	<ul style="list-style-type: none"> North Wales Housing Association advised that they are in frequent communication with Grŵp Cynefin Housing Management and have committed to offer any vacant properties to them for use as temporary accommodation in order to keep affected families in the Llanrwst area. Grŵp Cynefin advised that the furthest they had to temporarily relocate tenants (with their agreement) were Llysfaen, Llandudno Junction (both Grwp Cynefin properties) and Pentrefoelas (a private arrangement). The remaining families were relocated within a 4 mile radius of the town. They had challenges in finding suitable accommodation in Llanrwst (due to not many being available to let, and some not meeting the needs of tenants). Unfortunately, due to Covid-19, there was a temporary suspension of the flood remedial work on the affected houses. Cartrefi Conwy confirmed that tenant's area of choice is an important aspect of their approach to allocations. However, they did not have any tenants affected by the recent flooding in Llanrwst so would not have requested any moves.

<p>17. Flood doors:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Calls were made for these to be provide free of charge. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask the Welsh Government and CCBC. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that they do not have the resources to provide private properties with flood protection. However, an application will be made to the Welsh Government to seek support for funding to provide targeted property protection.
<p>18. NRW:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concerns were raised about the organisation's absence. • A point was made by a CCBC councillor that NRW need to come to the table as some of the measures are no longer appropriate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Raise concerns with the Welsh Government about NRW's response to flooding. • Ask NRW to accept that major change is needed, and work with all relevant parties, including the community. 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW wrote the following: "Specifically in relation to the NRW's non attendance at an event hosted by Janet Finch Saunders on 29 February in Llanrwst. We sent our apologies to the AM, but there are two main reasons for us not being able to attend. 1. At the time we were still in incident management mode and were expecting further flood warnings and response as a result of Storm Jorje. All specialist staff were either on stand by or resting in anticipation of being needed. Being prepared for incident response was the priority for us at this time. 2. We felt it was too soon to meet. We planned to talk with the community once the initial investigation had completed and we had all the information regarding flooding, rainfall, river levels etc to hand. From experience this makes for a far more constructive conversation. Unfortunately as a result of recent Coronavirus guidance and restrictions the planned public event on the 19 March had to be postponed until further notice. When the current situation improves and Government public health advice is updated, we will review our activities and would be happy to meet to explain how the Flood Alleviation Scheme works to protect properties in Llanrwst and Trefriw". • NRW advised that The Conwy Valley Flood Alleviation scheme performed well during the flooding in February 2020. They have no reports of properties flooding from the river Conwy although they acknowledge that other properties were impacted from other watercourses and we sympathise with those affected.
<p>19. Business:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern about the future of businesses in Llanrwst. • Concern about the 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask for rate relief to be made available to all businesses directly and indirectly 	<ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that individual businesses should contact the Council in relation to this issue as relief may be available on a case by case basis.

<p>significant impact of all three storms on the hospitality sector in Betws y Coed and Capel Curig: one business has recorded the worst takings for February since the Foot and Mouth outbreak.</p>	<p>affected by flooding.</p>	
<p>20. Tyn y Coed, Capel Curig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern that Welsh Water is not addressing an issue there. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask Welsh Water to address this. 	<ul style="list-style-type: none"> • Welsh Water advised that they are not aware of any flooding issues at the property. They have however had historical flooding in the layby further downstream near to the Bryn Glo Car park, which was due to hydraulic overload in the parking area. They are happy to look at the situation further should more information be provided.
<p>21. Holding water in the mountains:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern that there is a missed opportunity to hold water in the mountains, such as at the reservoirs in Capel Curig, and above Dolgarrog 	<ul style="list-style-type: none"> • Liaise with relevant authorities to pursue an explanation of what might be achievable. 	<ul style="list-style-type: none"> • SNPA are more than happy to be involved with this • RWE is currently undertaking a study to better understand the viability of the proposal to increase the capacity of Eigiau. This could in turn retain more water during heavy rain periods. The study is ongoing and is expected to be completed in early August 2020. Should this identify a significant flood attenuation benefit to be gained from being allowed to operate the tilting gate at Eigiau, approach to OFGEM would need to come from RWE as holder of the ROC certification. • NRW advised that the National Trust (NT) and Countryside Council for Wales started work on ditch blocking on the Migneint in the early 2000's. In 2015 NRW began a joint working partnership project with NT that increased the scale of the project from the Migneint to focus on the whole of the Upper Conwy catchment down to the confluence in Betws y coed. In 2018 NRW began an 18 month Machno SMNR project, which

		<p>focussed on the Machno catchment. In 2019 NRW have put a bid together to Welsh Government for EnRAW funding which will increase the catchment scale again to cover the top of the Dee (Nug catchment) parts of the Hiraethog and down to Llanwrst. As such, further restoration of peat bogs is very much on the agenda, and I have been advised that over 390 km of ditches have been blocked by installing 40,000 dams, and that this includes ditch blocking work on the Nant y Gwryd, between Pen y Gwryd hotel and Plas y Brenin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • CCBC are eager to work with all stakeholders to try and reduce the flood risk in the area
<p>22. Leats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • It has been explained to me that a lot of recent work has been undertaken on the leats between Cowlyd and Capel Curig, and that as a consequence, water has been coming off the mountains and entering the Conwy via Capel Curig instead of by Dolgarrog. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liaise with NRW and RWE Innogy. 	<ul style="list-style-type: none"> • RWE is investigating this matter and explained that the Llugwy Leats at Capel Curig were constructed in 1930 and that their recent civil asset inspection has identified weakness in the structure that have necessitated the precautionary diversion of flows away from the leat during high rainfall periods. RWE has implemented a three year planned programme of refurbishment works associated with the leat system to address the weaknesses. • RWE has noted that the most significant contributory factor that they can influence in relation to the excess flows at Llugwy Leat would be the spilling of the Welsh Water owned Llugwy Reservoir. As a water supply reservoir, its level is dependent on demand, during wet periods, water supply (rain) significantly exceeds demand and the reservoir spills. Alternative proactive management of the reservoir level would introduce an element of flood attenuation. RWE is therefore in early discussions with Welsh Water to identify if it could possibly be empowered to actively transfer water from Llugwy to Cowlyd Reservoir. • NRW advised that they have no information regarding this issue and that queries should be raised with RWE.
<p>23. Tree felling:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ask NRW and the 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that how they manage the Welsh Government Woodland Estate is

<ul style="list-style-type: none"> Concern that this is having a negative impact on flooding. 	<p>Welsh Government to explain what steps were taken to assess the impact of tree felling in the Conwy river catchment area on the amount of surface water entering the Conwy and its tributaries.</p>	<p>independently audited each year and certified to international standards of sustainable forest management via the UK Woodland Assurance Standard (UKWAS), which includes standards for the management of water.</p> <ul style="list-style-type: none"> NRW advised that there is strong evidence that well managed woodlands of all types, such as those on the Welsh Government Woodland Estate, are a part of the solution not part of the problem. This includes modern conifer plantations. Accordingly, conifers are really good at intercepting rainfall and the way the land is managed helps to slow down the flow of water from hillsides into valleys and allow more water to soak into the soil. In relation to the Conwy Valley NRW noted that “it should be recognised that only approximately 5% of the land is actually wooded and much less of this is in NRW’s ownership”. Despite clearly asking NRW whether they took steps to assess the impact of tree felling in the Conwy river catchment area, such as in Cwm Penmachno, between Llanrwst and Betws y Coed, and in Crafnant, a clear answer has not been provided. However, NRW have advised that they will be undertaking a full investigation as part of their wider reviews into Storm Ciara and Storm Dennis.
<p>24. Waste in the rivers:</p> <ul style="list-style-type: none"> A considerable amount of debris was brought down in the storm, such as empty feed bags. 	<ul style="list-style-type: none"> Ask relevant authorities to help ensure that riparian landowners take appropriate measures to keep any waste away from streams/rivers. 	<ul style="list-style-type: none"> NRW advised that it is a landowners responsibility to keep river banks clear of anything that could cause an obstruction and increase flood risk, either on their land or downstream if it is washed away. Landowners are responsible for maintaining the bed and banks of the watercourse and the trees and shrubs growing on the banks and should also clear any litter and animal carcasses from the channel and banks, even if they did not come from their land. CCBC have sent letters out to all known riparian landowners to ensure they are aware of their responsibilities and the potential consequences if watercourses are not maintained.

<p>25. Llanddoged:</p> <ul style="list-style-type: none"> • It was explained that a wall has collapsed beside a river in the Llanddoged area, that this resulted in serious flooding, and that CCBC are refusing to prioritise repairing the breach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liaise with CCBC to see this urgently addressed so to reduce the risk of further flooding by Efail Uchaf, Llanddoged. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that the wall in question was prioritised against other significant and urgent issues in the county and was repaired at the earliest opportunity following all the essential emergency works caused by the storms. The wall was repaired on 18th March 2020.
<p>26. River going through Ysgol Dyffryn Conwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern that debris/vegetation is not being cleared from this – the length of the river: from above the school to where it joins the Conwy. Particular concern has been raised about the culverts under Nebo Road. • Allegation that a contractor could not clear the culverts by Maes Mawr as he did not have access to the key. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask CCBC to take action. 	<ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that upstream of the Ysgol Dyffryn Conwy is riparian ownership and therefore point 24 above is also relevant. • CCBC advised that sections of the watercourse in question are under different responsibilities. The section of watercourse from the top of Cae Person down to the A470 is under the responsibility of the Council. The culvert under Nebo Road was clear on the Saturday 8 February at 9am. Council staff have keys to the padlock for the culvert at Nebo Road but the Council will not put lives at risk during an event when flows at are the velocities they were at on 9 February.
<p>27. Standing water:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ask Network Rail to detail 	<ul style="list-style-type: none"> • Network Rail advised that they cleaned approximately 4000yds of ditch in 2019

<ul style="list-style-type: none"> Concern that flood water to the east of the railway in Maenan is unable to drain, and that that Tany Coed, Maenan, was flooded. 	<p>the work undertaken on the embankment between Llanrwst and Maenan following the flood last March, and for an assessment as to whether this could have had an impact on water drainage.</p> <ul style="list-style-type: none"> Further to plenary last week, clarify what measures the Welsh Government will take to try and reduce the impact of flooding on the A470. Ask NRW to explain what steps will be taken to protect properties in Maenan from Conwy river flooding. 	<p>and then 2000yds in 2020, and that over 10 culverts were cleaned over this period along with the installation of a new culvert. The ditching work was often best endeavours due to local ground conditions.</p> <ul style="list-style-type: none"> NRW advised that CCBC are leading on the Section 19 Flood Investigation Report, and that investigations must take place in order to understand what happened before any improvements can be considered. NRW advised that the S19 investigation report is being led by CCBC. They will await the outcome of the report before considering whether there are any potential improvements that can be made
<p>28. Capel Garmon:</p> <ul style="list-style-type: none"> It was explained that Hendre Wen farm was flooded, and that the water came 	<ul style="list-style-type: none"> Ask NRW and CCBC to explain why the stream had not been maintained, and to provide a 	<ul style="list-style-type: none"> NRW advised that: "In non-emergency situations, Afon Galt y Gwg must be maintained outside the salmon spawning season, specified by Salmon and Freshwater Fisheries Act 1975. Galt y Gwg is not part of NRW's routine IDD de-silting/ de-weeding programme as it has a gravel bed which does not support weed growth. The bed does, however, support salmon spawning

<p>from the small river which comes down from Capel Garmon. The watercourse used to be cleaned, but had been left for a long time, and was full of debris.</p>	<p>clear plan to support future clearance going forward.</p>	<p>and has been included in an historical fisheries / habitat project. Work to clear the gravel from the channel is done reactively. NRW undertook this work in 2012/13. The land owner undertook emergency channel clearing works following the 26/12/2015 flood event. In February 2016, NRW provided the landowner with a works specification document, to undertake channel clearance works themselves. In February 2020, NRW worked in close partnership with North and Mid Wales Trunk Road Agency and Conwy CBC to clear the channel and A470 culvert, by exercising our emergency powers. The timeline and actions set out above may demonstrate that the channel has been maintained over the last ten years. Going forward, North and Mid Wales Trunk Road Agency will continue to inspect the culvert at least every 12 months and we will again work in partnership to deal with any issues as and when they arise".</p> <ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that preliminary investigations in the area have revealed that due to the intense velocity of the water, large quantities of stone were washed down the watercourse which created a build-up under the bridge under the A470 reducing the capacity. This caused the watercourse to over top the channel causing flooding to Hendre Wen farm and another property further to the south. The upstream end of the watercourse is an ordinary watercourse which would be maintained by the riparian landowner. The culvert under the A470 would be maintained by NMWTRA whilst downstream of the bridge is a main river, maintained by NRW. At the time of the flooding, it was reported that NMWTRA and NRW attended to the scene quickly and removed several tonnes of material from the watercourse allowing the flow to pass unimpeded. The landowner, NMWTRA and the NRW have been reminded of their maintenance responsibilities.
<p>29. Conwy Valley Flood Partnership:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Look to see the partnership re- 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that Llanrwst Town Council has already been in contact to organise a date for the Flood Partnership Group.

<ul style="list-style-type: none"> Concerns were raised by a CCBC councillor that local information has become more centralised since the formation of NRW. 	<p>established, and cooperation from the National Trust, Snowdonia National Park Authority, CCBC, NRW, and the community.</p>	<p>NRW support the re-establishment of a Flood Partnership Group.</p> <ul style="list-style-type: none"> NRW also noted that CCBC is leading on this area of work, and that NRW have been informed that the Local Authority is in contact with the Town Council about the matter. NRW are committed to being a core member of any future Partnership Group SNPA are more than happy to be involved with this North Wales Fire and Rescue Service advised that they would be willing to participate should the partnership be re-established CCBC are eager to participate in a forum that will serve to reduce flood risk in the local community
<p>30. Health:</p> <ul style="list-style-type: none"> Concern that chemical washes have not been undertaken following the flood. One resident explained that they have been having panic attacks since the floods. Another resident stated that pets had been unwell since the flood event. 	<ul style="list-style-type: none"> Ask relevant authorities whether chemical cleans can be undertaken outside people's homes. Ask Betsi Cadwaladr University Health Board to explain what medical support and advice can be made available to residents negatively affected. Ask the Welsh Government whether support can be made available for veterinary fees. 	<ul style="list-style-type: none"> Betsi Cadwaladr University Health Board have responded advising a number of important points: <p>Any individual who currently requires medical support following the recent floods should contact their GP practice in the first instance.</p> <p>Should similar events occur in the future the minor injuries unit at Llandudno Hospital will be able to assist with any injuries that may be sustained, whilst the Emergency Departments at Glan Clwyd Hospital and Ysbyty Gwynedd would deal with any seriously injured or unwell casualty</p> <p>If a major incident is declared health and medical advice and support should be provided via the multi-agency Gold and Silver commands</p> <p>The provision of more general health advice to the community falls to Public Health Wales, and as such the health board have promised to raise this with the multi-agency North Wales Resilience Forum, and when they undertake a review of their own emergency planning arrangement</p>

<p>31. Flood wardens:</p> <ul style="list-style-type: none"> • An effort is being made to recruit volunteers locally. • Concern about the safety of helping in flood water. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask relevant authorities and organisations whether training and guidance can be made available to residents living in a flood risk area, and those volunteering as wardens. 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW noted the following: “NRW has previously met with Llanrwst Town Council to explain the role volunteer flood wardens can perform. Following this meeting, Llanrwst Town Council attempted to identify individuals from the community who would like to volunteer as flood wardens, but unfortunately, we were informed that they were unsuccessful in their efforts. NRW will continue to promote and encourage people to undertake a community volunteer role, signposting them to sources of useful information and organisations who can sign them up to be volunteers and provide the additional training, kit and insurance, if they wish to take their role further. We can help with arranging and supporting volunteer network events and will continue to advise groups on the completion and testing of community flood plans. We will share information on grant funding available in Wales to support flood resilience. We encourage community groups to self-manage local flood plans, which is happening across Wales. We have seen that these groups tend to be more sustainable if they lead themselves, using NRW and other professional organisations for advice and referring issues that need wider involvement or specialist input”. <ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that the signing up of volunteer wardens will be steered by the Flood Partnership Group via the Town Council, whereby community volunteers can register their interest. • North Wales Fire and Rescue Service advised that they would welcome the opportunity to work with and train flood wardens • CCBC advised that the training and guidance of Flood Wardens is not currently something that the Council organises but that they are willing to work with NWCREPS and NRW on this issue with the community. <p>Should you like to volunteer as a flood warden, do let me know</p>
<p>32. Nant y Goron, Llanrwst:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ask CCBC to investigate the flooding 	<ul style="list-style-type: none"> • CCBC advised that the section of watercourse behind the Nant Y Goron estate is an ordinary watercourse and as

<ul style="list-style-type: none"> This flooded behind the Nant y Goron estate. 	<p>and explain what measures are in place to protect houses both sides of the stream.</p>	<p>such is under riparian responsibility and therefore would be down to the landowner to repair and maintain</p>
<p>33. Crafnant Valley:</p> <ul style="list-style-type: none"> That the road in the Crafnant Valley can be easily flooded at one section. The road has been closed due to a landslide. The Cornel Scout Centre, Crafnant Rd, Trefriw, has had to close due to problems with access. 	<ul style="list-style-type: none"> Ask CCBC and NRW what action can be taken to improve road resilience. Ask CCBC and NRW to provide a timetable for works following the landslide, and for NRW to explain what consideration has been given to the possibility that deforestation contributed significantly to the situation. Ask CCBC and NRW whether there is any forestry track the Scouts may be able to use so to re-open the centre. 	<ul style="list-style-type: none"> As soon as the landslide occurred NRW immediately opened the forest track opposite the Llyn Crafnant car park and leading to Llyn Geirionydd. This enabled all blocked in residents, including the Scout Centre, to have access to Llanrwst and the A5. In addition NRW regraded the forest track in several places to enable better access for all vehicle types. NRW opened the track as a goodwill gesture and to assist the residents and businesses. CCBC advised that through working with the NRW, they repaired the damage to the public highway at 3 locations in the weeks after the February storm events prior to the Covid lockdown and re-opened the road to traffic. Investigations have taken place to ensure the stability and structural integrity of the road and surrounding areas.
<p>34. Llanrwst Guides:</p> <ul style="list-style-type: none"> They have been advised 	<ul style="list-style-type: none"> Raise the situation with CCBC and the 	<ul style="list-style-type: none"> CCBC advised that there may be funding available through the WCVA, and that it may also be worth checking the Funding Wales portal at https://funding.cymru/.

<p>that money is not available to help the community centre.</p>	<p>Welsh Government .</p>	<p>There is potential support available through the Communities Facilities Programme should the Guides need to make repairs. To access this an email should be sent to CommunityFacilitiesProgHELP@gov.Wales</p>
<p>35. Conwy Valley floodplain being protected from flood water whilst parts of Llanrwst and Gwydir Castle and Gardens are submerged</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ask NRW to consider moving flood embankments so that flood water can enter low grade agricultural land to the north of Llanrwst, such as at Dolgarrog. • Pursue an independent review. 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that the option of widening the flood plain was considered as one of the Capital investment scheme options, and that they are looking at the long-term sustainability of maintaining defences and embankments across North Wales. • NRW have advised that they are starting a viability study this year into the sustainability of defences in the Conwy Valley.
<p>36. New culverts behind Parc yr Eryr:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern that they are enabling water to flow from west to east. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask Network Rail to explain whether there are flood gates on the western side of the culverts. 	<ul style="list-style-type: none"> • Network Rail advised that water cannot move from west to east due to the provision of tidal flap valves on the west side which shut tight when the water level rises differentially on the west.
<p>37. Trefriw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concerns that the village keeps being cut off by the B5106. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask relevant authorities to explain the plan for accessing residents in emergencies , and what impact the landslide in the Crafnant Valley had on this. • Work with CCBC and Welsh Government 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that following the flooding and landslide, the access and egress plan for Trefriw is being reviewed. As such NRW have approached a consultancy to review and draft a plan for submission to CCBC and North Wales Councils Regional Emergency Planning Service to finalise an Emergency Plan. • NRW also advised that the Local Authority is investigating access/egress as part of the S19 Storm Ciara flood investigation and that this will be presented in a report. NRW are supportive of and contributing to the investigation. The report produced will put forward recommendations. CCBC will make the report available on completion.

	<p>to see how the B5106 may be improved to have at least one way in and out of Trefriw.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Please see the notes on the response from North Wales Police in section 10. • North Wales Fire and Rescue Service advised that they are able to access Trefriw via back roads when the B5106 is flooded, but the roads are slow and narrow therefore slow their response. They would welcome steps to protect the road into Trefriw along the B5106. • CCBC advised that a Section 19 report is close to completion which has assessed Trefriw Escape routes during times of flooding.
<p>38. Drains in Llanrwst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern has been raised that not all of these had been cleared before the storms, and remain blocked now. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask relevant authorities to investigate this, including for School Bank Road, Town Hill, and Abergele Road, in Llanrwst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Welsh Water advised that they are not aware of any restriction on the public sewers in Llanrwst, during any storm events in 2020. Their network team liaise regularly with Conwy County Borough Council, highways team and Environmental teams, and no issues were raised with them at the time of the events. From their discussions with the Council and Natural Resources Wales they are currently satisfied that the wastewater network is adequately sized but will continue to work with all partners to try and reduce flooding in the area. • Welsh Water advised that as a precautionary measure due to the overland flooding reported in the area, the local team completed a full CCTV survey on the below ground assets in the area last year. They cleaned a number of lengths of sewer to remove material deposited during the storm, in areas around School Bank Road, Y Berllan and Cae Person in Llanrwst. Should I have specific addresses or location that may need further investigation, Welsh Water are more than happy to send a team over to help. • Welsh Water advised that every 12 months Welsh Water will be attending to CCTV the network in Llanrwst. They will be checking for any defects that will reduce the capacity of their sewers. Their next CCTV survey is due in May. • The contractors completed the CCTV survey between the 23rd – 26th March 2020 and following a review of the

		<p>report, it was confirmed that there are no defects. However it was found that there was silt in the sewer that needed to be removed. A full desilt has been completed and the sewer is running at full capacity.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Any issues relevant to Welsh Water can be raised on their emergency 24 hour call centre number: 0800 085 3968. A crew can be dispatched to investigate. • CCBC advised that all gullies are on a maintenance regime. Gullies (especially along School Bank Road & Perthi) were cleared more recently due to forthcoming heavy rainfall. They were also cleared on numerous occasions over the storm period.
<p>39. Maintenance of ditches:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concern that ditches are not being maintained. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask relevant authorities and the Welsh Government to advise what consideration can be given to re-establishing the Internal Drainage District board for the Conwy Valley. 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that the Conwy Valley Internal Drainage District (IDD) was established in 1922 and continues to operate today. Following the establishment of NRW in 2013 and a review undertaken by Welsh Government, NRW became the IDD for all drainage districts in Wales. Each IDD operates an Advisory Group to raise and discuss any IDD concerns and issues. This group meets 2-3 times every year and agrees maintenance priorities within the IDD. A review of the IDD's across Wales has taken place the result of which was submitted to Welsh Government at the beginning of 2018.
<p>40. Flood management:</p> <ul style="list-style-type: none"> • It has been proposed that I ask for a dedicated flood management officer for the Conwy catchment, and that the role be combined with that of a "lengthsman" to carry out 	<ul style="list-style-type: none"> • Raise this idea with the Welsh Government, CCBC, and NRW. 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW has permissive powers only to carry out maintenance works on main rivers. This is done in high risk areas where there is a risk to people and property. Should landowners wish to undertake works to clear watercourses they are likely to require Flood Risk Activity Permit from NRW for main river or CCBC for ordinary watercourses. NRW are happy to discuss this process with landowners directly. • CCBC advised that it should be noted that landowners are responsible for the maintenance of ordinary watercourses and that the NRW is responsible for the maintenance of main rivers. CCBC

stream and culvert management.		manage the streams and culverts that they are responsible for.
<p>41. That a whole river catchment approach to landscape change is needed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Decarbonisation is the new driver, and this is leading to more imaginative discussions around agricultural soils, broadleaved woodland, saltmarsh and the re-wetting of upland peat landscapes such as those on the Migneint. • There is a potential for the Conwy Valley to be promoted as a model project that can weave together the numerous landscape elements to form a tapestry of integrated and sustainable land and water management. 	<ul style="list-style-type: none"> • Liaise with a leading Environment alist on this before progressing further. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongoing

<p>42. Station Road and Willow Street, Llanrwst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Homes and businesses were devastated during Storm Ciara. • Action is needed to help reduce the risk of Afon Bach flooding again. • Action is needed to help reduce the risk of the Conwy river coming over by the Tannery. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ask relevant authorities for clear plans on how to protect properties on both streets. • Ask relevant authorities and the Welsh Government to help enable flood doors to be made available. • Ask for an explanation as to who is responsible for vegetation clearance, the erection of the flood defence at the bottom of the coop car park, and pursue an assessment of the Afon Bach estuary. 	<ul style="list-style-type: none"> • NRW advised that CCBC are leading on a Section 19 Flood Investigation Report into the flooding. They also noted that following the erosion that occurred when Afon Bach flooded, NRW installed dumpy bags tied together to protect the damaged wall before the next high tide to prevent any further damage and subsequent flooding if the defence were to fail. They have subsequently engaged a consultant to survey the site and provide an outline of potential solutions • NRW have also advised that Temporary repairs have been carried out on the embankment adjacent to the Tannery on the river Conwy, and that they have developed the business case for the longer term design and repair and are currently securing funding to take this forward. • CCBC have advised that the northern bank of the Afon Bach adjacent to The Old Tannery is owned by the Local Authority and an inspection of the riparian channel has been carried out to confirm the free flow of watercourse and present day integrity of the bank at this location. • CCBC have advised that the wooden insert planking adjacent to No. 21 Station (Jade 2) is a Local Authority asset which has been effectively made redundant by the construction of the Afon Bach flood alleviation scheme • CCBC advised that a Section 19 report is being undertaken for Llanrwst and within the document there will be a list of recommendations and responsibilities associated with each issue identified. Once completed, a copy of this report will be made available. • I am actively pursuing vegetation clearance along and beside the section of Afon Bach by Cae Tyddyn, Cae'r Felin and Tros yr Afon
---	--	--

Adroddiad: Pryderon a godwyd ynghylch llifogydd yn dilyn Storm Ciara

Pryder:	Cam gweithredu:	Ymateb:
<p>43. Mae yna ddymuniad i weld afon Conwy yn cael ei charthu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eglurwyd bod yr afon wedi culhau i'r gogledd o Drefriw, a bod banciau tywod mawr rhwng Llanrwst a Thal-y-cafn • Esboniwyd i mi fod angen carthu yn ardal Dolgarrog, a ger Llanrwst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Codi gyda Llywodraeth Cymru. • Codi gyda Cyfoeth Naturiol Cymru unwaith eto. Nid ydynt wedi bod o blaid yn y gorffennol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ysgrifennodd Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) y canlynol: “Gall carthu, dad-siltio a thynnu’r rhwystrau sy’n atal llif y dŵr fod yn fwy effeithiol mewn rhai lleoliadau nag eraill. Felly rydym yn gwneud penderfyniadau ar y ffordd orau o fynd i’r afael â’r risg fesul achos, gan ddefnyddio gwybodaeth a thystiolaeth beirianyddol am y ffordd y mae pob afon yn ymateb er mwyn sicrhau ein bod yn rhoi’r gwerth gorau i’r trethdalwr. <p>“Rydym yn asesu ein holl weithgareddau ar gyfer rheoli risg llifogydd gan ddefnyddio’r dull sy’n seiliedig ar risg y mae Llywodraeth Cymru’n amlinellu yn ei Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol (FCERM). Rydym yn defnyddio lefel y perygl o lifogydd i bennu’r math o ymyrraeth rheoli perygl sydd angen a graddau’r buddsoddiad. Wrth wneud y penderfyniadau hynny, rydym yn defnyddio’r ffactorau a ragnodwyd yn FCERM, Strategaeth Genedlaethol Llywodraeth Cymru, a’r risg i fywyd yw’r ffactor pwysicaf wrth bennu blaenoriaethau buddsoddi.</p> <p>“Mewn rhai amgylchiadau, nid carthu yw’r ateb tymor hir na’r ateb economaidd gorau o gymharu â mesurau eraill sy’n ymateb i’r perygl o lifogydd fel gwneud mwy o le i fyny’r afon. Mewn amgylchiadau eraill, gall lefel eithriadol o uchel y glawiad yn ystod llifogydd olygu na fyddai carthu wedi atal y llifogydd rhag digwydd gan fod lefel y llifogydd a welwyd yn llawer mwy na chapasiti’r cyrsiau dŵr.</p> <p>“Byddai graddfa’r digwyddiad a chyfaint y dŵr a welwyd yn y llifogydd diweddar yn fwy na’r capasiti ychwanegol y byddem wedi ei gael yn y sianeli o dynnu’r silt yn Nolgarrog.</p> <p>“Cynhaliwyd gwaith tynnu ac ailddosbarthu graean i fyny’r afon ym Mhont Fawr. Cynhaliwyd y gwaith hwn er mwyn gwella’r gwasanaeth rhybudd llifogydd ac ychydig</p>

		iawn o effaith a gafodd ar leihau lefelau afonydd”.
<p>44. Mae yna ddymuniad i gael adolygiad annibynnol o fesurau lliniaru llifogydd yn Nyffryn Conwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cytunai'r rhai a oedd yn bresennol nad oedd Cynllun Lliniaru Llifogydd Dyffryn Conwy o fudd i'r gymuned. Mae hyn yn glir wrth ystyried bod dŵr wedi amgylchynu cartrefi ym Mharc yr Eryr, a'r dinistr a achoswyd mewn mannau eraill. • Nodwyd bod y rhain yn llifogydd gwahanol i'r rhai a brofwyd gennym yn y gorffennol, felly mae angen adolygiad cyn i arian gael ei wario ar gynlluniau tymor hir i amddiffyn ein cymunedau. • Nodwyd bod angen rhoi ystyriaeth i newid yn yr hinsawdd. • Roedd yr ystafell yn cytuno nad afon Conwy yn unig oedd angen sylw, ond yr holl nentydd a'r cyrsiau dŵr sy'n bwydo i mewn 	<ul style="list-style-type: none"> • Parhau i bwyso ar Lywodraeth Cymru i roi'r gorau i rwystro adolygiad annibynnol. • Lansio deiseb yn galw am yr adolygiad. • Gweithio gyda Robin Millar AS i weld pa bwysau y gall y Gwir Anrhydeddus George Eustice AS, yr Ysgrifennydd Gwladol dros yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, ei roi ar Lywodraeth Cymru i alluogi'r adolygiad annibynnol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r ddeiseb ar y gweill ac mae ar gael ar fy ngwefan • Er na chytunwyd i gynnal adolygiad annibynnol hyd yma, mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi ein hysbysu eu bod yn dechrau astudiaeth ddichonoldeb eleni ar gynaliadwyedd yr amddiffynfeydd yn Nyffryn Conwy.

<p>iddi, a achosodd broblemau hefyd.</p>		
<p>45. Mynediad i fagiau tywod am ddim:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roedd yr awdurdodau'n dweud wrth drigolion na allen nhw gael bagiau tywod. • Roedd busnesau a gwirfoddolwyr lleol wedi gorfod cyflenwi tywod a llenwi eu bagiau eu hunain. • Bu'n rhaid i'r gymuned leol godi arian ar gyfer bagiau tywod. • Ym Mhenmaenmawr mae bagiau tywod yn cael eu llenwi â llwch chwarel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cysylltu â'r busnes lleol sy'n barod i storio bagiau tywod ar gyfer y gymuned ar ei eiddo. • Gofyn eto i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy adolygu ei bolisi ar fagiau tywod. • Ystyried ateb Penmaenmawr fel ffordd fwy fforddiadwy o bosibl o fynd i'r afael â'r galw am fagiau tywod. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yn dilyn ymholiadau, daethpwyd i'r casgliad na fydd llwch ar gael ym Mhenmaenmawr am y tro. • Nododd Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy (CBSC) na allant yn anffodus warantu y bydd cyflenwad digonol o fagiau tywod ar gyfer pob eiddo sy'n gwneud cais am fagiau tywod cyn llifogydd neu yn ystod llifogydd; rhoddwyd y Polisi Bagiau Tywod ar waith yn rhannol er mwyn annog preswylwyr mewn ardaloedd sy'n dueddol o ddiodeff llifogydd er mwyn iddynt gael Amddiffyniad Lefel Eiddo gan fod y dystiolaeth yn dangos nad yw bagiau tywod mae'n debyg yn amddiffyniad sylfaenol cynaliadwy yn erbyn dŵr llifogydd; dim ond un elfen o'r broses o ddarparu bagiau tywod yw cost cyfalaf y tywod. Mae'r agweddau eraill i'w hystyried yn cynnwys darparu bagiau tywod i gannoedd o aelwydydd o bosibl yn ystod llifogydd gan adnoddau sydd eisoes yn brin efallai; y broses o'u casglu a'u gwaredu mewn safleoedd tirlenwi yn dilyn y digwyddiad; ac y gallai llenwi bagiau tywod gyda "llwch chwarel" yn hytrach na thywod wedi'i olchi fod yn fwy tebygol o gyfrannu at lygredd cyrsiau dŵr.
<p>46. Rheilffordd Dyffryn Conwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'r rheilffordd ar gau oherwydd difrod difrifol. • Mynegwyd pryderon ynghylch hygyrchedd y gwasanaeth bws sy'n cymryd lle'r trê. Er enghraifft, mae pryder nad yw sgwteri symudedd yn cael 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Trafnidiaeth Cymru eisoes wedi dweud eu bod yn gweithio gyda Network Rail i adfer y rheilffordd cyn gynted â phosibl. • Ysgrifennu at Trafnidiaeth Cymru ynghylch y gwasanaeth 	<ul style="list-style-type: none"> • Hysbysodd Trafnidiaeth Cymru mai'r bwriad, ar 24 Mawrth 2020, oedd i'r llinell fod yn weithredol eto erbyn diwedd mis Ebrill. Fodd bynnag, nodwyd y gallai COVID-19 gael effaith ar hyn, gan fod aelodau staff yn gorfod hunanynysu os nad ydynt yn teimlo'n dda. • Hysbysodd Trafnidiaeth Cymru eu bod yn gweithredu gwasanaeth amgen i'r rheilffordd ar hyn o bryd rhwng Blaenau Ffestiniog a Llandudno nes oni nodir yn wahanol. Ar y taflenni, nodir na ellir cludo cŵn (ac eithrio cŵn cymorth), beiciau, pramiau na ellir eu plygu a

<p>eu caniatáu ar fysiau.</p>	<p>bysiau yn lle trenau.</p>	<p>bagiau mawr ar y bws, ac nad yw'r gwasanaethau'n gwbl hygyrch i bawb . Maen nhw wedi cynghori teithwyr i ffonio eu llinell Cymorth i Deithwyr – 03330 050 501 – 24 awr cyn teithio, fel y gellir rhoi cymorth i drefnu trafndiaeth addas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae Network Rail wedi dweud y dylai'r llinell ailagor ym mis Medi 2020.
<p>47. Cyllid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mynegwyd pryderon nad oedd gan yr awdurdod lleol ddigon o arian efallai i fynd i'r afael â llifogydd mewn modd cadarn. • Pryder nad oes cyllid ar gael i gefnogi trigolion sydd wedi'u heffeithio gan y llifogydd, ond na chawsant ddŵr yn dod i mewn i'w heiddo. • Mae enghraifft wedi cael ei rhannu â mi o berchennog a gafodd ddŵr yn ei eiddo drwy'r awyrdyllau, gan ddinistrio nwyddau cartref mewn garej, yn methu â chael y cymorth brys o £500. 	<ul style="list-style-type: none"> • Codi'r sefyllfa gyda Llywodraeth Cymru, a gofyn am i fwy o arian fod ar gael i helpu i hwyluso ymateb yr awdurdod lleol i lifogydd yn y tymor byr a hir. • Gofyn i'r consesiynau ar y dreth gyngor ac ardrethi busnes gael eu dyrannu i'r holl drigolion a busnesau a gafodd eu heffeithio gan lifogydd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CBSC wedi ein hysbysu bod eu cais am gyllid gan Lywodraeth Cymru wedi bod yn llwyddiannus ar gyfer gwneud gwaith brys yn Perthi / y Berllan a Bron Derw Llanrwst • Dylai busnesau a phreswylwyr gysylltu â'r Cyngor yn uniongyrchol os ydynt am gael rhyddhad o'r Dreth Gyngor neu Ryddhad o Ardrethi Busnes o ganlyniad i hyn neu ddigwyddiad tebyg.
<p>48. Y Nant gan fferm Bron Derw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yn ôl y sôn, mae'r awdurdod lleol wedi derbyn cyfrifoldeb am y nant, felly mae pryder nad ydynt yn derbyn 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy drwsio'r ffordd a ddifrodwyd gan ddŵr llifogydd o'r 	<p>Mae CBSC wedi ein hysbysu o'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor wedi llwyddo yn eu cais am Gyllid Grant Graddfa Fach gan Lywodraeth Cymru i gynyddu capasiti'r cwlferd ym Mron Derw. • Fel rhan o'r gwaith adfer ar gyfer y cwlferd newydd, cynigir atgyweirio rhan breifat o'r ffordd yng nghyffordd Heol Llanddoged.

<p>cyfrifoldeb am y difrod a achosir i'r ffordd sydd wrth ymyl y cwrs dŵr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Esboniwyd mai dim ond oherwydd bod mesurau annigonol wedi'u cymryd i ddiogelu'r ffordd cyn storm Ciara y cafodd y ffordd ei difrodi. • Mae'r cwlffert yn rhy gul. • Yn ôl y sôn, o ganlyniad i'r pwmp, cafodd dŵr o'r nant ei anfon i ardd breifat – gan achosi difrod. 	<p>nant; asesu a yw'r cwlffert yn briodol; ymrwymo i sicrhau bod tractor wrth law i dynnu gweddillion o'r cwlffert yn ystod llifogydd; adolygu lle mae'r pwmp yn anfon dŵr.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ni all y Cyngor ymrwymo i gael contractwr wrth law gyda thractor bob tro bydd yna lifogydd/glaw trwm gan na fyddai hyn yn gost-ffeithiol. Fodd bynnag, yn ystod stormydd diweddar, mae swyddogion y Cyngor yn archwilio pob cwlffert pwysig yn Llanrwst yn gylchol. Os pennir bod angen i bersonél fynd i gwffert penodol yn barhaus, yna gwneir penderfyniad i gyflogi gwasanaethau contractiwr. Mae'r contractwyr a ddefnyddir wrth law yn ystod storm fel y gallant fod yn bresennol i fynd i'r afael ag unrhyw broblemau sylweddol yn gyflym os oes angen. • Mae llifogydd y gorffennol wedi dangos bod gan leoliad i lawr yr afon o Heol Llanddaged y capasiti ar gyfer y llif. Dylai'r gwelliannau arfaethedig i'r cwlffert fynd ymhellach. Cafodd dŵr ei bwmpio o'r cwlffert o'r rhan o'r afon sy'n uwch i fyny, ar draws y ffordd ac i'r rhan o'r afon sydd i lawr o'r cwlffert ac i mewn i'r sianel sydd â chapasiti digonol ar gyfer y llif. • Digwyddodd y difrod i'r ardd oherwydd bod trydydd parti wedi agor y giât i'r ardd er mwyn cael mynediad i'r rhan o'r cwlffert sydd i lawr yr afon. O ganlyniad, fe wnaeth y dŵr arwyneb lifo o'r ffordd fawr i mewn i'r ardd ac felly nid y gwaith pwmpio a achosodd hyn.
<p>49. Cwlffertau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pryder nad oedd llawer o'r rhain wedi'u clirio'n iawn cyn storm Ciara. Er enghraifft, mae angen clirio cwlffert ger Poplar Grove. • Eglurwyd bod un gyrrwr tractor yn ceisio cadw llygad ar gwffertau mewn gwahanol 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i'r awdurdodau perthnasol gael tractor ar bob cwlffert i symud gweddillion yn ystod llifogydd. • Gofyn am asesu a chlirio'r gwffert ger Poplar Grove a phob un 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu mai cyfrifoldeb perchennog yr ased yw'r gwaith o gynnal a chadw cwlffertau a strwythurau, a bod ganddynt aelodau staff ychwanegol wrth law ar rota yn ystod y stormydd a'r llanw uchel er mwyn ymdopi â'r risg gynyddol. <p>Mae CBSC wedi ein hysbysu o'r canlynol :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nid yw'n ymarferol nac yn gost-ffeithiol cael tractorau/contractwyr ym mhob cwlffert yn Llanrwst. Fodd bynnag, roedd dau gontractwr ychwanegol wedi'u cyflogi a oedd â thractorau a

<p>rannau o'r dref: gwaith eithriadol o anodd i un person.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pryder nad oes unrhyw un wedi'i benodi yn lle swyddog CBSC a arferai fynd i reoli mannau cyfyng mewn dŵr lleol. 	<p>arall yn Llanrwst yn dilyn y stormydd diweddar.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i CNC a CBSC ystyried cyflogi staff ychwanegol yn ystod y llanw uchel yn y gaeaf a'r haf er mwyn helpu i glirio cwlfertau ac o dan bontydd. • Gofyn i CBSC egluro'r sefyllfa mewn perthynas â swydd wag CBSC. 	<p>phympiau mewn lleoliadau pwysig yn Llanrwst yn ogystal â chloddwr yng Nghaer Felin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'r sgrin brigau gerllaw Poplar Grove yn cael ei fonitro'n rheolaidd a chafodd ei glirio ddydd Gwener 7 Chwefror ac ymddengys ei fod yn dal yn glir ddydd Sadwrn 8 Chwefror • Mae yna swydd wag yn y tîm Perygl Llifogydd ond mae'r Swyddog Llifogydd sy'n monitro Llanrwst yn parhau i gael ei gyflogi gan y Cyngor ac mae wedi cadarnhau bod yr holl gwlfertau wedi'u clirio cyn Storm Ciara a chyn y stormydd dilynol a gafwyd • Mae'r holl gwlfertau a'r lleoliadau pwysig wedi'u hasesu ar ôl y llifogydd ac yn gweithredu'n foddhaol.
<p>50. Penmaenmawr:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mynegwyd pryderon ynghylch llifogydd mynych yn y dref. Eglurwyd bod yna lifogydd bach, tai llaith, siopau dan ddŵr ac anhawster difrifol gyda draeniad y ffyrdd. • Ni fu cymorth ar gael i glirio cwlfertau a gridiau draenio yn y dref. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i'r awdurdodau perthnasol ystyried y sefyllfa a llunio cynllun clir i glirio a chynnal a chadw cwlfertau a gridiau. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hysbysodd CBSC fod yna drefniadau cynnal a chadw clir ar waith ar gyfer gyliau a chwlfertau pwysig ym Mhenmaenmawr.
<p>51. Cynllunio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pryder y gallai caniatâd cynllunio fod wedi'i ddyfarnu ar gyfer datblygiad ar dir gyferbyn â Perthi. • Roedd pawb yn cytuno na ddylid caniatáu i ddatblygiadau 	<ul style="list-style-type: none"> • Cysylltu ag Adran Gynllunio, Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, i egluro hyn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hysbysodd CBSC fod yn rhaid i unrhyw ddatblygiad gael cymeradwyaeth gan yr adran gynllunio a mynd drwy broses gymeradwyo SAB ac mae'n rhaid sicrhau nad yw'n cynyddu'r perygl o lifogydd. Bydd yr Awdurdod Cynllunio a'r Corff Cymeradwyo Draenio Cynaliadwy yn craffu ar unrhyw ddatblygiad arfaethedig ar y safle hwn mewn perthynas â

fynd rhagdynt ar y tir.		pherygl llifogydd cyn y bydd unrhyw gynllun yn cael ei gymeradwyo.
<p>52. Trigolion agored i niwed:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eglurwyd y gofynnwyd i rai trigolion agored i niwed symud a chwilio am loches, ond nad oedd awdurdodau'n gwybod i ble y dylent fynd yn ystod storm Ciara. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i awdurdodau perthnasol egluro'r cynlluniau a oedd ar waith i gefnogi trigolion agored i niwed a ddaliwyd yn y llifogydd, ac am eglurder o ran ble y dylent geisio lloches pe bai digwyddiad tebyg yn digwydd eto. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae Heddlu'r Gogledd wedi ystyried hyn. Maen nhw wedi ein hysbysu y cynhaliwyd ôl-drafodaeth amlasiantaethol rai wythnosau yn dilyn Storm Ciara a Storm Dennis. Roedd yr ôl-drafodaeth ar y gweithredu amlasiantaethol ar gyfer y ddwy storm a'r Tirlithriad yng Nghrafnant yn ystyried y ffordd yr oedd y Grŵp Cydlynu Tactegol (TCG) a'r cydweithredu wedi gweithio, unrhyw arferion da, ac yna unrhyw wersi gweithredol y gallai'r holl asiantaethau eu hystyried ar gyfer unrhyw gydweithio yn y dyfodol. Roedd yr ôl-drafodaeth yn tynnu sylw at nifer o arferion gweithio cadarnhaol, er mwyn sicrhau diogelwch y preswylwyr ledled y Gogledd. Fodd bynnag, nodwyd bod y prif elfennau canlynol wedi'u dysgu a byddant yn effeithio ar Ddyffryn Conwy: Rhanddeilaid i ymgysylltu i raddau mwy â phreswylwyr mor fuan â phosibl er mwyn annog pobl i rannu gwybodaeth gywir ac egluro'r dull amlasiantaethol; Creu'r grŵp TCG yn gynharach i baratoi ar gyfer digwyddiad sylweddol y gellir ei ragweld; Nodi'n glir pwy yw'r Swyddog Rheoli Gweithredol lleol a sicrhau bod yr holl asiantaethau'n ei ddefnyddio gan wella natur y gwaith o rannu gwybodaeth a lleoli asedau. Hysbysodd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru eu bod fel arfer mewn llifogydd sylweddol yn gweithio ar y cyd â phartneriaid drwy sefydlu Grŵp Cydlynu Tactegol sy'n cael ei sefydlu yn Adeilad Glasdir ar gyfer ardal Llanrwst fel rheol. Drwy weithio'n rhagweithiol gydag asiantaethau partner drwy grŵp cydgysylltu llifogydd, os byddant yn cael eu hail-sefydlu, a thrwy gysylltu â wardeiniaid llifogydd lleol, byddai modd iddynt

		<p>helpu'r bobl fwyaf agored i niwed yn fwy effeithiol.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae CBSC yn gweithio ar y cyd â Gwasanaeth Cynllunio Argyfwng Rhanbarthol Cyngorau'r Gogledd yn ystod y mathau hyn o ddigwyddiadau ac os oes angen lloches, bydd Swyddogion y Cyngor, ar y cyd â'r gwasanaethau brys, yn cyfeirio preswylwyr bregus i loches briodol yn ddibynnol ar y gofynion ar y pryd.
<p>53. Perthi a Y Berllan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cafwyd llifogydd difrifol yma, felly mae angen gweithredu ar frys i amddiffyn cartrefi a thrigolion. • Pryder bod gweddillion yn y cwlffert sy'n mynd o dan y rheilffordd y tu ôl i'r stadau hyn. • Roedd cerbydau'n cael teithio ar hyd Ffordd Banc yr Ysgol yn ystod llifogydd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i Lywodraeth Cymru, yr awdurdod lleol, a Grŵp Cynefin, pa fesurau brys sy'n cael eu cymryd. • Cytunodd Dirprwy Arweinydd y Cyngor hefyd i roi adborth ar bryderon i'r Adran Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau CBSC. • Gofyn i Network Rail asesu a chlirio unrhyw weddillion o'r cwlffert o dan y rheilffordd ar frys. • Gofyn i'r awdurdodau perthnasol egluro pam y caniatawyd i gerbydau deithio ar hyd y ffordd, ac y dylid ystyried cau'r briffordd yn ystod 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Network Rail wedi ein hysbysu bod y Rheilffordd tua 7 metr yn is na'r ystadau ym Mherth a'r Berllan. Gan fod y rheilffordd wedi dioddef yn ystod y stormydd difrifol diweddaraf, nid y rheilffordd fyddai wedi achosi'r materion a welwyd yn y lleoliad hwn. Mae'r cwlffert dan sylw yn cael ei asesu ar hyn o bryd fel gwasanaeth a strwythur 'cyflwr 2' – sy'n dda. Yn ystod llifogydd, yn aml iawn mae Network Rail yn gweld rhwystrau mewn cwlffertau oherwydd y gweddillion sy'n cael eu golchi i lawr yr afon. Byddai hyn wedi cael sylw yn fuan ar ôl y digwyddiad. • Mae Dŵr Cymru wedi ein hysbysu eu bod wedi glanhau llathenni o garthffosydd er mwyn tynnu oddi yno y deunydd a oedd wedi eu llenwi yn ystod y storm, mewn ardaloedd o amgylch Heol Banc Ysgol, y Berllan a Chae Person yn Llanrwst. Os oes cyfeiriadau neu leoliadau penodol sydd angen eu harchwilio ymhellach, bydd Dŵr Cymru'n fodlon anfon tîm er mwyn helpu. • Bob 12 mis, bydd Dŵr Cymru yn rhoi sylw i'r rhwydwaith teledu cylch cyfyng yn Llanrwst. Byddant yn gwirio am unrhyw ddiffygion a fydd yn lleihau capasiti eu carthffosydd. Roedd eu harolwg teledu cylch cyfyng nesaf i'w gynnal ym mis Mai 2020. • Fe wnaeth y contractwyr gwblhau'r arolwg teledu cylch cyfyng rhwng 23

	<p>unrhyw ddigwyddiadau tebyg yn y dyfodol.</p>	<p>- 26 Mawrth 2020 ac yn dilyn adolygiad o'r adroddiad, cadarnhawyd nad oedd unrhyw ddiffygion. Fodd bynnag, gwelwyd bod silt yn y garthffos yr oedd angen ei dynnu oddi yno. Mae gwaith dad-siltio trylwyr wedi'i gwblhau ac mae'r garthffos yn gweithredu i'w llawn gapasiti. Bydd Dŵr Cymru yn parhau i wirio'r rhwydwaith bob 12 mis er mwyn sicrhau nad oes unrhyw broblemau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gellir codi unrhyw faterion sy'n berthnasol i Dŵr Cymru drwy ffonio rhif canolfan alwadau 24 awr ar gyfer materion brys: 0800 085 3968. Gellir anfon criw i archwilio. • Ar ôl sicrhau cyllid ar gyfer gwaith lliniaru llifogydd yn ystadau Perthi a'r Berllan yn Llanrwst, cafwyd cadarnhad bod y cynllun gam yn nes at gael ei roi ar waith. Fe'm hysbyswyd gan CBSC o'r canlynol: Cafwyd cytundeb gan y Gymdeithas Tai i gwblhau'r gwaith; Mae'r Gymdeithas Tai wedi awgrymu y byddant yn hysbysu eu preswylwyr yn yr wythnos nesaf o'r gwaith arfaethedig (yr wythnos yn dechrau 26 Mehefin); Y gobaith yw y bydd y gwaith yn cychwyn ar 10 Awst 2020 • Mae CBSC wedi ein hysbysu bod yna ddau gynllun: un er mwyn ailosod y peipiau ar hyd cefn Perthi drwy'r lagŵn er mwyn i law trwm arferol wasgaru heb achosi llifogydd yn yr ardal leol, ac un arall er mwyn rheoli'r llif dros y tir i'r dwyrain o Ffordd Tan yr Ysgol a lleihau lefel y dŵr arwyneb sy'n llifo oddi ar y ffordd ac yn llethu system draenio'r briffordd yn y lleoliad hwn. • Mae CBSC wedi ein hysbysu bod rhai cerbydau yn defnyddio Ffordd Tan yr Ysgol fel gwyriad sydd wedi arwain at gynnydd mewn traffig yn yr ardal. Cafodd y llwybr ei gadw ar agor hefyd er mwyn hwyluso pethau i gerbydau brys a gofynnwyd i fodurwyr yrru'n ofalus.
--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Mae Adroddiad Archwilio Llifogydd yr Awdurdod Lleol ar gyfer Ffordd Tan yr Ysgol dyddiedig Gorffennaf 2016 wedi'i ddiweddarau ym mis Ebrill 2020. Ychwanegwyd atodiad i gefn yr adroddiad yn dilyn Llifogydd 16 Mawrth 2019 a 9 Chwefror 2020. Mae'r atodiad yn disgrifio'r Llifogydd ac effeithiau'r Llifogydd. Mae'r cefndir, yr wybodaeth hanesyddol, y lleoliad hydroleg, ffynhonnell y Llifogydd a'r casgliadau wedi aros yr un fath â'r adroddiad gwreiddiol ac felly nid ydynt wedi'u diweddarau fel rhan o'r atodiad. Mae adroddiad Adran 19 cyflawn ar wahân yn cael ei gwblhau mewn perthynas â Llifogydd Chwefror 2020 ar gyfer Llanrwst a bydd yn cynnwys manylion am Ffordd Tan yr Ysgol, y Berllan ac ardal Perthi. • Gweler y nodiadau ar yr ymateb gan Heddlu'r Gogledd yn adran 10. • Mae Grŵp Cynefin wedi ein hysbysu bod gwaith adfer Llifogydd wedi ailgychwyn ar y safle ar 15 Mehefin. Oherwydd effeithiau Covid-19, maen nhw'n rhagweld y bydd yna oedi o 3-4 mis cyn y bydd y gwaith yn cael ei gwblhau, ac y gall tenantiaid ddechrau symud yn ôl i mewn i'w cartrefi ddiwedd mis Awst, gyda phob un ohonynt yn ôl erbyn diwedd mis Medi. • Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi ein hysbysu nad oes ganddynt y pwerau i gau priffordd ond os oes risg o niwed i aelodau'r cyhoedd bydd eu swyddogion yn cymryd camau i rybuddio pobl o'r peryglon ac yn gofyn i'r Heddlu a'r adran briffyrdd gychwyn cau'r ffyrdd ar sail diogelwch y cyhoedd.
<p>54. Galwadau brys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Codwyd pryderon ynghylch y ffaith mai dim ond ar fore 9 Chwefror 2020 y gallai trigolion gael 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i CNC a CBSC egluro pa gamau fydd yn cael eu cymryd i sicrhau y gall trigolion gael 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu y byddant yn hapus i gydweithio â'r gymuned drwy'r Grŵp Partneriaeth Llifogydd i helpu i ddatblygu Cynllun Llifogydd Cymunedol a byddai hyn yn golygu y byddai preswylwyr yn siarad â swyddogion perthnasol yn

<p>gafael ar Heddlu Gogledd Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.</p> <ul style="list-style-type: none"> Nid oedd trigolion yn ymwybodol o'r rhifau brys cyn y llifogydd. 	<p>gafael ar swyddogion yn ystod llifogydd.</p> <ul style="list-style-type: none"> Gofyn i'r awdurdodau perthnasol egluro pam nad oedd ganddynt ystafell weithredu yn Glasdir, ac a ellir ystyried sefydlu un yno, neu rywle arall yn Llanrwst, os bydd llifogydd yn y dyfodol. Gofyn am anfon cardiau cyswllt llifogydd brys i eiddo sydd mewn perygl. 	<p>ystod llifogydd. Mae yna 28 o Gynlluniau Llifogydd Cymunedol yn y Gogledd, sy'n cynnwys manylion rolau a chyfrifoldebau Wardeiniaid Llifogydd, ac maen nhw'n cynnwys yr holl fanylion cyswllt perthnasol ar gyfer preswylwyr a Wardeiniaid Llifogydd i'w defnyddio cyn, yn ystod ac ar ôl Llifogydd.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae CNC wedi ein hysbysu hefyd fod Pencadlys Heddlu'r Gogledd ym Mae Colwyn wedi'i ddefnyddio yn ystod y stormydd fel ystafell ddigwyddiadau tactegol, a bod y gwaith cydgysylltu ar gyfer holl ardal y gogledd wedi'i wneud oddi yno. Mae CBSC wedi ein hysbysu bod modd cysylltu â swyddogion sydd ar alwad 24/7 ar 0300-1233079 ac mae'r manylion ar wefan y Cyngor. Mae CBSC wedi ein hysbysu bod 'Ystafell Llifogydd' wedi agor ym Mochdre ac nid Glasdir oherwydd bod mynediad i mewn ac allan o Lanrwst wedi'i atal oherwydd y llifogydd ac oherwydd bod yr A470 wedi cau Mae CBSC wedi ein hysbysu bod cylchlythyr wedi'i anfon at yr holl breswylwyr mewn ardaloedd sydd mewn perygl o lifogydd a hynny cyn y llifogydd, a'i fod yn cynnwys rhifau cyswllt ar gyfer awdurdodau perthnasol.
<p>55. System rybuddio CNC:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mynegwyd pryderon nad oedd trigolion yn gallu cael gafael arni. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i CNC roi sylw i hyn. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae CNC wedi gofyn am ragor o wybodaeth fel y gellir ateb y pwynt hwn. Os oes gennych unrhyw brofiad o beidio â chael rhybudd o lifogydd ymlaen llaw, rhowch wybod i mi.
<p>56. Cynllun amddiffyn rhag llifogydd Afon Bach:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cytunodd yr ystafell nad oedd yn effeithiol a'i fod wedi bod yn fuddsoddiad gwael. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn am gynnwys hyn yn yr ymchwiliadau sy'n cael eu cynnal gan CNC a CBSC, ac fel rhan o'r adolygiad 	<ul style="list-style-type: none"> Mae CNC wedi ein hysbysu bod cynllun rheoli perygl llifogydd ar gyfer Afon Bach wedi'i gynllunio a'i weithredu gan CBSC. Nid yw'n gynllun ar gyfer y prif afonydd a byddai unrhyw ymholiadau sy'n gysylltiedig â pherfformiad neu unrhyw fater arall yn cael eu hateb gan yr Awdurdod Lleol.

<ul style="list-style-type: none"> Dyweddodd Cyng o CBSC ar y teledu fod y fynedfa i'r cwlferd wedi'i chlirio cyn storm Ciara, a bod tystiolaeth ffotograffig i'w chael. 	<p>annibynnol ar gyfer lliniaru llifogydd y gelwir amdano.</p> <ul style="list-style-type: none"> Gofyn am y dystiolaeth ffotograffig. 	<p>Mae CBSC yn ein hysbysu o'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bydd manyleb y cynllun yn cael ei gynnwys yn yr Adran 19 ddiweddaraf sy'n cael ei chwblhau gan ymgynghorydd annibynnol ar hyn o bryd. Cafodd y cwlfertau eu clirio ddydd Gwener 8 Chwefror - cefais ffotograff yn dangos bod y sgrin brigau yn glir ar y bore dydd Sadwrn cyn Storm Ciara Roedd y cynllun yn effeithiol o ran lleihau llifogydd yn Llanrwst. Digwyddodd y llifogydd yn yr ardal hon i raddau helaeth oherwydd rhwystr yn uwch i fyny'r afon. Cafodd y rhwystr hwn ei dynnu oddi yno ac adferwyd yr ardal i fyny'r afon ar y cyfle cyntaf gan atal rhagor o lifogydd yn ystod y stormydd dilynol.
<p>57. Network Rail:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pryder nad yw eu hasesiadau perygl llifogydd wedi'u seilio ar gynlluniau sy'n dangos i ble mae dŵr llifogydd yn cael ei bwmpio. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i'r awdurdodau perthnasol ddarparu cynllun clir i Network Rail yn dangos ble y caiff y pypiau eu gosod yn Llanrwst yn ystod llifogydd, ac i ble y bwriedir pwmpio'r dŵr, fel y gall y sefydliad gael asesiadau risg cryfach. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae Network Rail wedi ein hysbysu mai'r unig gyfarpar pwmpio yn y lleoliad hwn yw pwmp lled-barhaol sy'n symud dŵr i'r ddyfrbont ger Stryd y Capel.
<p>58. Tai:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pryder bod disgwyl i rai trigolion symud i ardal Conwy/Llandudno . 	<ul style="list-style-type: none"> Holi'r cymdeithasau tai os ydynt wedi ceisio symud unrhyw drigolion allan o Lanrwst a'r cyffiniau. Gofyn am ymdrech 	<ul style="list-style-type: none"> Mae Cymdeithas Tai Gogledd Cymru wedi ein hysbysu eu bod mewn cysylltiad rheolaidd ag Adran Rheoli Tai Grŵp Cynefin a'u bod wedi ymrwymo i gynnig unrhyw eiddo gwag iddynt eu defnyddio fel llety dros dro er mwyn cadw teuluoedd yr effeithiwyd arnynt yn ardal Llanrwst. Mae Grŵp Cynefin wedi ein hysbysu mai'r lleoliad pellaf yr oedd yn rhaid

	<p>sylweddol i letya teuluoedd sy'n dymuno aros yn Llanrwst, neu'n agos i'r dref.</p>	<p>iddynt leoli tenantiaid dros dro (gyda'u cytundeb) oedd Llysfaen, Cyffordd Llandudno (y ddau o eiddo Grŵp Cynefin) a Phentrefoelas (trefniant preifat). Cafodd gweddill y teuluoedd eu hadleoli o fewn cwmpas o 4 milltir i'r dref. Roedd ganddynt heriau o ran dod o hyd i lety addas yn Llanrwst (oherwydd nad oeddent ar gael i'w gosod, a rhai ddim yn diwallu anghenion tenantiaid). Yn anffodus, oherwydd Covid-19, cafodd y gwaith adfer llifogydd ar y tai yr effeithiwyd arnynt ei ohirio dros dro.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae Cartrefi Conwy wedi cadarnhau bod ardal o ddewis y tenant yn elfen bwysig o'u dull o ddyrannu. Fodd bynnag, nid oedd ganddynt unrhyw denantiaid yr effeithiwyd arnynt gan y llifogydd diweddar yn Llanrwst felly ni fyddent wedi gwneud cais i symud.
<p>59. Drysau llifogydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gofynnwyd a ellid darparu'r rhain yn rhad ac am ddim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i Lywodraeth Cymru a CBSC. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CBSC wedi ein hysbysu nad oes ganddynt unrhyw adnoddau i ddarparu eiddo preifat sy'n amddiffyn rhag llifogydd. Fodd bynnag, bydd cais yn cael ei wneud i Lywodraeth Cymru i ofyn am gymorth ariannol i amddiffyn eiddo rhag llifogydd mewn ffordd a dargedir.
<p>60. CNC:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mynegwyd pryderon ynghylch absenoldeb y sefydliad. • Gwnaed pwynt gan gynghorydd CBSC fod angen i CNC ddod i drafod gan nad yw rhai o'r mesurau bellach yn briodol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Codi pryderon gyda Llywodraeth Cymru am ymateb CNC i lifogydd. • Gofyn i CNC dderbyn bod angen newid mawr, a gweithio gyda phob parti perthnasol, gan gynnwys y gymuned. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ysgrifennu'r canlynol : <p>“Mewn perthynas yn benodol ag absenoldeb CNC mewn digwyddiad a gynhaliwyd gan Janet Finch Saunders ar 29 Chwefror yn Llanrwst. Anfonwyd ymddiheuriadau at yr AC, ond mae dau brif reswm dros ein habsenoldeb.</p> <p>1. Ar yr adeg, roeddem yn parhau i fod yn y modd rheoli digwyddiad ac yn disgwyl rhagor o rybuddion am lifogydd ac yn ymateb i ganlyniadau Storm Jorge. Roedd pob aelod staff arbenigol naill ai ar alwad neu'n gorffwys cyn yr alwad nesaf. Ein blaenoriaeth ar y pryd oedd sicrhau ein bod yn barod i ymateb i ddigwyddiad.</p> <p>2. Roeddem yn teimlo ei bod yn rhy gynnar i gyfarfod. Roeddem yn bwriadu siarad â'r gymuned unwaith yr oedd yr ymchwiliad</p>

		<p>cychwynnol wedi'i gwblhau a bod yr wybodaeth am lifogydd, glawiad, lefel afonydd ac ati ar gael i bob un ohonom. O brofiad, mae hyn yn arwain at sgwrs llawer mwy adeiladol.</p> <p>Yn anffodus, o ganlyniad i'r canllawiau Coronafeirws diweddar a'r cyfyngiadau, roedd yn rhaid gohirio'r digwyddiad cyhoeddus a drefnwyd ar gyfer 19 Mawrth am y tro.</p> <p>Pan fydd y sefyllfa gyfredol yn gwella a gwybodaeth iechyd cyhoeddus Llywodraeth Cymru yn cael ei diweddarau, byddwn yn adolygu ein gweithgarwch ac yn hapus i gyfarfod i egluro'r ffordd y mae'r Cynllun Lliniaru Llifogydd yn gweithio i amddiffyn eiddo yn Llanrwst ac yn Nhrefriw".</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae CNC wedi ein hysbysu bod Cynllun Lliniaru Llifogydd Dyffryn Conwy wedi perfformio'n dda yn ystod llifogydd mis Chwefror 2020. Nid oes ganddynt unrhyw adroddiadau o eiddo yn dioddef llifogydd o afon Conwy er eu bod yn cydnabod bod eiddo eraill wedi'u heffeithio gan gyrsiau dŵr eraill ac rydym yn cydymdeimlo â'r rhai sydd wedi'u heffeithio.
<p>61. Busnes:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pryder am ddyfodol busnesau yn Llanrwst. Pryder am effaith sylweddol y tair storm ar y sector lletygarwch ym Metws-y-coed a Chapel Curig: mae un busnes wedi cofnodi'r enillion gwaethaf ym mis Chwefror ers argyfwng clwy'r traed a'r genau. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn am ryddhad ardrethi i'r holl fusnesau y mae llifogydd yn effeithio yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol arnynt. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae CBSC wedi ein hysbysu y dylai busnesau unigol gysylltu â'r Cyngor mewn perthynas â'r mater hwn oherwydd efallai fod rhyddhad ar gael fesul achos.
<p>62. Tyn-y-coed, Capel Curig:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pryder nad yw Dŵr Cymru'n mynd i'r afael â 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i Dŵr Cymru fynd i'r afael â hyn. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae Dŵr Cymru wedi ein hysbysu nad ydynt yn ymwybodol o unrhyw broblemau llifogydd yn yr eiddo. Fodd bynnag, mae'r cilfan ymhellach i lawr yr afon wedi dioddef llifogydd hanesyddol ger

<p>phroblem yn y fan honno.</p>		<p>maes parcio Bryn Glo, oherwydd gorlwyth hydrologig yn y maes parcio. Maen nhw'n hapus i ystyried y sefyllfa ymhellach os oes mwy o wybodaeth ar gael.</p>
<p>63. Dal dŵr yn y mynyddoedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pryder bod cyfle yn cael ei golli i ddal dŵr yn y mynyddoedd, fel yn y cronfeydd dŵr yng Nghapel Curig, ac uwchben Dolgarrog 	<ul style="list-style-type: none"> • Cysylltu ag awdurdodau perthnasol i geisio cael esboniad o'r hyn y gellid ei gyflawni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (APCE) yn fwy na bodlon i fod yn rhan o'r mater hwn. • Ar hyn o bryd mae RWE yn cynnal astudiaeth er mwyn deall yn well pa mor ymarferol yw'r cynnig i gynyddu capasiti Eigiau. Gallai hyn yn ei dro gronni mwy o ddŵr yn ystod cyfnodau o law trwm. Mae'r astudiaeth ar y gweill a disgwylir y bydd wedi'i gwblhau yn gynnar ym mis Awst 2020. Os daw i'r amlwg bod mantais sylweddol i arafu llifogydd yn sgil cael caniatâd i weithredu'r giât siglo yn Eigiau, byddai angen i RWE gysylltu ag OFGEM fel deilydd Tystysgrif Rhwymo i Ynni Adnewyddadwy. • Mae CNC wedi ein hysbysu bod yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol (YG) a Chyngor Cefn Gwlad Cymru wedi dechrau gwaith cau ffosydd ar y Migneint yn gynnar yn y 2000au. Yn 2015 dechreuodd CNC brosiect partneriaeth gan weithio ar y cyd gyda'r YG a oedd yn cynyddu graddfa'r brosiect o'r Migneint er mwyn canolbwyntio ar holl ddalgylch Conwy Uchaf i lawr tuag at y cydlifiad ym Metws y Coed. Yn 2018, dechreuodd CNC brosiect 18 mis i Reoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy ym Machno, a oedd yn canolbwyntio ar ddalgylch Machno. Yn 2019, cyflwynodd CNC gynnig i Lywodraeth Cymru ar gyfer cyllid EnRAW a fydd yn cynyddu graddfa'r dalgylch eto i gynnwys pen uchaf Afon Dyfrdwy (dalgylch Nug), rhannau o Hiraethog ac i lawr i Lanrwst. O'r herwydd, mae'r gwaith o adfer ymhellach y mawnogydd yn cael lle amlwg ar yr agenda, ac rydw i wedi cael fy hysbysu bod 390 cilometr a mwy o ffosydd wedi'u cau drwy osod 40,000 argae, a bod

		<p>hyn yn cynnwys gwaith cau ffosydd yn Nant y Gwryd, rhwng gwesty Pen y Gwryd a Phlas y Brenin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae CBSC yn awyddus i gydweithio â'r holl randdeiliaid er mwyn ceisio lleihau perygl llifogydd yn yr ardal.
<p>64. Dyfrffosydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Esboniwyd i mi fod llawer o waith diweddar wedi'i wneud ar y dyfrffosydd rhwng Cowlyd a Chapel Curig, ac o ganlyniad, fod dŵr wedi bod yn dod oddi ar y mynyddoedd ac yn mynd i mewn i Gonwy drwy Gapel Curig yn hytrach na Dolgarrog. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cysylltu â CNC ac RWE Innogy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae RWE yn ymchwilio i'r mater hwn ac wedi egluro bod Ffrwd Llugwy yng Nghapel Curig wedi'i hadeiladu ym 1930 a bod eu harchwiliad diweddar o asedau sifil wedi nodi gwendid yn y strwythur felly roedd angen cymryd camau rhagofalus a dargyfeirio llif o'r ffrwd yn ystod cyfnodau o law trwm. Mae RWE wedi gweithredu rhaglen o waith adnewyddu wedi'i gynllunio a fydd yn para tair blynedd sy'n gysylltiedig â'r system ffrwd er mwyn mynd i'r afael â'r gwendidau. • Nododd RWE mai'r ffactor y gallant ddylanwadu mwyaf arno o ran llif gormodol yn Ffrwd Llugwy yw gadael i Gronfa Ddŵr Llugwy, y mae Dŵr Cymru yn berchen arni, i orlifo. Fel cronfa ddŵr sy'n cyflenwi dŵr, mae ei lefel yn ddibynnol ar y galw, ac yn ystod cyfnodau gwlyb, mae'r cyflenwad dŵr (glaw) yn llawer uwch na'r galw ac mae'r gronfa ddŵr yn gorlenwi. Byddai dull amgen rhagweithiol o reoli lefel y gronfa ddŵr yn golygu y byddai modd arafu llifogydd. Felly mae RWE mewn trafodaethau cynnar â Dŵr Cymru er mwyn nodi a fyddai modd darparu'r pŵer i fynd ati i drosglwyddo dŵr o Llugwy i Gronfa Ddŵr Cowlyd. • Mae CNC wedi ein hysbysu nad oes ganddynt unrhyw wybodaeth am y mater hwn ac y dylid cyfeirio ymholiadau at RWE.
<p>65. Cwmpo coed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pryder bod hyn yn cael effaith negyddol ar lifogydd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i CNC a Llywodraeth Cymru egluro pa gamau a gymerwyd i asesu effaith cwmpo coed yn nalgylch 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu bod y ffordd y maen nhw'n rheoli Ystad Goed Llywodraeth Cymru yn cael ei archwilio'n annibynnol bob blwyddyn a'i ardystio i safonau rhyngwladol ar gyfer rheoli coedwigoedd cynaliadwy drwy Safon Sicr Coetiroedd y Deyrnas

	<p>afon Conwy ar faint o ddŵr wyneb sy'n mynd i mewn i Gonwy a'i hisafonydd.</p>	<p>Unedig (UKWAS), sy'n cynnwys safonau ar gyfer rheoli dŵr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu bod yna dystiolaeth gref bod coetiroedd o bob math sy'n cael eu rheoli'n dda, fel y rhai ar Ystad Goed Llywodraeth Cymru, yn rhan o'r ateb ac nid yn rhan o'r broblem. Mae hyn yn cynnwys planhigfeydd conwydd modern. Yn unol â hynny, mae coed conwydd yn dda iawn am atal glawiad ac mae'r ffordd y mae'r tir yn cael ei reoli yn helpu i arafu llif y dŵr o'r llechweddau i'r dyffrynnoedd gan adael i fwy o ddŵr fwydo i mewn i'r pridd. • Mewn perthynas â Dyffryn Conwy, nododd CNC y dylid cydnabod mai dim ond tua 5% o'r tir sy'n goediog mewn gwirionedd ac mae CNC yn berchen ar lawer llai na hynny. • Er gwaethaf y ffaith y gofynnwyd yn glir i CNC a ydynt wedi cymryd camau i asesu effaith y gwaith torri coed yn ardal dalgylch afon Conwy, fel yng Nghwm Penmachno, rhwng Llanrwst a Betws-y-coed, ac yng Nghrafnant, ni chafwyd ateb clir eto. Fodd bynnag, mae CNC wedi ein hysbysu y byddant yn cynnal ymchwiliad llawn fel rhan o'u hadolygiadau ehangach i Storm Ciara a Storm Dennis.
<p>66. Gwastraff yn yr afonydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cafodd cryn dipyn o weddillion eu casglu yn y storm, megis bagiau bwyd anifeiliaid gwag. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i awdurdodau perthnasol helpu i sicrhau bod tirlfeddianwyr glannau afonydd yn cymryd camau priodol i gadw unrhyw wastraff draw oddi wrth nentydd/afonydd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu mai cyfrifoldeb tirlfeddianwyr yw cadw glannau'r afonydd yn glir o unrhyw beth a allai achosi rhwystr a chynyddu perygl llifogydd, naill ai ar eu tir neu i lawr yr afon os yw'n cael ei olchi i ffwrdd. Mae tirlfeddianwyr yn gyfrifol am gynnal y gwely a banciau'r cyrsiau dŵr a'r coed a'r llwyni sy'n tyfu ar y glannau a dylent hefyd glirio unrhyw ysbwriel a charcasau anifeiliaid o'r sianel a'r glannau, hyd yn oed os nad yw wedi dod o'u tir nhw • Mae CBSC wedi anfon llythyrau at holl berchnogion glannau afon er mwyn sicrhau eu bod yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau a'r

		canlyniadau posibl os nad yw cyrsiau dŵr yn cael eu cynnal a'u cadw.
<p>67. Llanddoged:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eglurwyd bod wal wedi dymchwel wrth ymyl afon yn ardal Llanddoged, bod hyn wedi arwain at lifogydd difrifol, a bod CBSC yn gwrthod rhoi blaenoriaeth i drwsio hyn. 	<ul style="list-style-type: none"> Cysylltu â CBSC er mwyn rhoi sylw brys i hyn i leihau'r perygl o lifogydd pellach ger Efail Uchaf, Llanddoged. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae CBSC wedi ein hysbysu bod y wal dan sylw wedi'i blaenoriaethu yn erbyn materion sylweddol a brys eraill yn y sir a chafodd ei thrwsio ar y cyfle cynharaf yn dilyn yr holl waith brys hanfodol a achoswyd gan y storm. Cafodd y wal ei thrwsio ar 18 Mawrth 2020.
<p>68. Afon yn mynd drwy Ysgol Dyffryn Conwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pryder nad yw gweddillion/llysty fiant yn cael eu clirio o hyn – hyd yr afon: o uwchlaw'r ysgol i'r fan lle mae'n ymuno â Chonwy. Codwyd pryder arbennig ynghylch y cwlfertau o dan Ffordd Nebo. Honiad na allai contractwr glirio'r cwlfertau ger Maes Mawr gan nad oedd yn gallu cael yr allwedd. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i CBSC weithredu. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae CBSC wedi ein hysbysu mai perchnogion glannau afon sy'n gyfrifol am y rhan i fyny'r afon o Ysgol Dyffryn Conwy ac felly mae pwynt 24 uchod yn berthnasol hefyd. Mae CBSC wedi ein hysbysu bod perchnogaeth ac felly cyfrifoldeb rhannau o'r cwrs dŵr dan sylw yn amrywio. Mae rhan o'r cwrs dŵr o ran uchaf Cae Person i lawr at yr A470 dan gyfrifoldeb y Cyngor. Roedd y cwlfert dan Ffordd Nebo yn glir ar ddydd Sadwrn 8 Chwefror am 9am. Mae gan aelodau staff y Cyngor allwedd i'r clo clwt ar gyfer y cwlfert yn Ffordd Nebo ond nid yw'r Cyngor am roi bywydau mewn perygl yn ystod glaw trwm pan fo'r dŵr yn llifo ar y cyflymder yr oedd ar 9 Chwefror.
<p>69. Dŵr Sefydlog:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pryder nad yw dŵr llifogydd i'r dwyrain o'r rheilffordd ym Maenan yn gallu draenio, a bod Tan-y-coed, Maenan, wedi gorlifo. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i Network Rail fanylu ar y gwaith a wnaed ar yr arglawdd rhwng Llanrwst a Maenan yn dilyn y llifogydd fis Mawrth diwethaf, ac am asesiad ynghylch a 	<ul style="list-style-type: none"> Mae Network Rail wedi ein hysbysu eu bod wedi glanhau tua 4000 o lathenni o ffosydd yn 2019 ac yna 2000 o lathenni yn 2020, a bod 10 a mwy o gwlfertau wedi cael eu glanhau dros y cyfnod hwn a chwlfert newydd wedi'i osod. Er gwaethaf yr ymdrech a welwyd gyda'r gwaith ar y ffosydd, mae'n ddibynnol ar amodau'r tir lleol. Mae CNC wedi ein hysbysu bod CBSC yn arwain y gwaith ar Adroddiad Ymchwil i Lifogydd Adran 19, ac mae'n rhaid cynnal ymchwiliadau er mwyn deall beth

	<p>allai hyn fod wedi cael effaith ar ddraenio dŵr.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yn dilyn y cyfarfod llawn yr wythnos diwethaf, egluro pa fesurau y bydd Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i geisio lleihau effaith llifogydd ar yr A470. • Gofyn i CNC egluro pa gamau fydd yn cael eu cymryd i ddiogelu eiddo ym Maenan o lifogydd afon Conwy. 	<p>ddigwyddodd cyn y gellir ystyried unrhyw welliannau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu bod adroddiad ymchwil Adran 19 yn cael ei arwain gan CBSC. Byddant yn disgwyl canlyniad yr adroddiad cyn ystyried a ellir gwneud unrhyw welliannau posibl
<p>70. Capel Garmon:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eglurwyd bod Fferm Hendre Wen wedi cael llifogydd, a bod y dŵr yn dod o'r afon fechan sy'n dod i lawr o Gapel Garmon. Roedd y cwrs dŵr yn arfer cael ei lanhau, ond roedd wedi cael ei adael am gyfnod hir, ac roedd yn llawn gweddillion. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i CNC ac i CBSC egluro pam nad oedd y nant wedi'i chynnal, ac i ddarparu cynllun clir i gefnogi clirio yn y dyfodol wrth symud ymlaen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu o'r canlynol: “Mewn sefyllfaoedd nad ydynt yn sefyllfaoedd o argyfwng, mae'n rhaid gwneud gwaith cynnal a chadw ar Afon Gallt y Gwg y tu allan i'r tymor silio eogiaid, a nodwyd yn benodol dan Ddeddf Pysgodfeydd Eogiaid a Dŵr Croyw 1975. Nid yw Gallt y Gwg yn rhan o raglen arferol dad-siltio/dad-chwynnu Rhanbarthau Draenio Mewnol CNC gan fod ganddo wely graean felly nid yw chwyn yn tyfu arno. Mae'r gwely, fodd bynnag, yn cefnogi tymor silio'r eogiaid ac mae wedi'i gynnwys mewn prosiect pysgodfeydd/cynefinoedd hanesyddol. Mae gwaith i glirio'r graean o'r sianeli yn cael ei wneud ar sail ymatebol. Fe wnaeth CNC y gwaith hwn yn 2012/13. Fe wnaeth y tirlfeddiannwr waith brys i glirio'r sianel yn dilyn llifogydd 26/12/2015. Ym mis Chwefror, 2016, fe wnaeth CNC roi dogfen fanyleb gwaith i'r tirlfeddiannwr, i gynnal gwaith clirio sianeli eu hunain.

		<p>Ym mis Chwefror 2020, bu CNC yn gweithio mewn partneriaeth agos ag Asiantaeth Cefnffyrdd y Gogledd a'r Canolbarth a CBS Conwy i glirio'r sianel a chwlfert yr A470, drwy arfer ein pwerau argyfwng.</p> <p>Gall yr amserlen a'r camau a nodir uchod ddangos bod y sianel wedi'i chynnal a'i chadw dros y ddeng mlynedd ddiwethaf. Wrth symud ymlaen, bydd Asiantaeth Cefnffyrdd y Gogledd a'r Canolbarth yn parhau i archwilio'r cwlfert o leiaf bob 12 mis a byddwn yn gweithio mewn partneriaeth unwaith eto er mwyn mynd i'r afael ag unrhyw faterion a phan fyddant yn codi."</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae CBSC wedi ein hysbysu bod ymchwiliadau rhagarweiniol yn yr ardal wedi datgelu, oherwydd cyflymder dwys y dŵr, bod llawer iawn o gerrig wedi cael eu cludo i lawr y cwrs dŵr sy'n golygu bod gormodedd wedi cronni dan y bont dan yr A470 gan leihau capasiti. Mae hyn wedi achosi i'r cwrs dŵr i fynd dros y sianel gan achosi llifogydd yn fferm Hendre Wen ac eiddo arall ymhellach i'r de. Mae rhan o'r cwrs dŵr sydd i fyny'r afon yn gwrs dŵr arferol a fyddai'n cael ei gynnal a'i gadw gan berchennog glannau'r afon. Byddai'r cwlfert dan yr A470 yn cael ei gynnal a'i gadw gan NMWTRA ac i lawr yr afon o'r bont y mae'r brif afon a gynhelir gan CNC. Ar adeg y llifogydd, adroddwyd bod NMWTRA a CNC wedi cyrraedd yn gyflym ac wedi tynnu sawl tunnell o ddeunydd o'r cwrs dŵr gan alluogi'r llif i fynd heibio'n ddi-rwystr. Mae'r tirlfeddiannwr, NMWTRA a CNC wedi cael eu hatgoffa o'u cyfrifoldebau cynnal a chadw.
<p>71. Partneriaeth Llifogydd Dyffryn Conwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Codwyd pryderon gan gynghorydd CBSC fod gwybodaeth leol wedi ei ganoli 	<ul style="list-style-type: none"> • Edrych i weld y bartneriaeth yn cael ei hailsefydlu, a chydweithredi ad gan yr Ymddiriedolaeth 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu bod Cyngor Tref Llanrwst eisoes wedi bod mewn cysylltiad i drefnu dyddiad ar gyfer y Grŵp Partneriaeth Llifogydd. Mae CNC yn cefnogi ailsefydlu Grŵp Partneriaeth Llifogydd.

<p>fwyfwy ers sefydlu CNC.</p>	<p>Genedlaethol, Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, CBSC, CNC, a'r gymuned.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nododd CNC hefyd fod CBSC yn arwain y maes gwaith hwn, a bod CNC wedi cael eu hysbysu bod yr Awdurdod Lleol mewn cysylltiad â'r Cyngor Tref am y mater. Mae CNC wedi ymrwymo i fod yn aelod craidd o unrhyw Grŵp Partneriaeth yn y dyfodol. • Mae APCE yn fwy na bodlon i fod yn rhan o hyn • Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi ein hysbysu y byddent yn fodlon cymryd rhan os yw'r bartneriaeth yn cael ei hailsefydlu • Mae CBSC yn awyddus i gymryd rhan mewn fforwm a fydd yn lleihau'r risg o lifogydd yn y gymuned leol
<p>72. Iechyd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pryder nad yw gwaith golchi cemegol wedi digwydd yn dilyn y llifogydd. • Eglurodd un preswlydd ei fod wedi bod yn cael pyliau o banig ers y llifogydd. • Dywedodd preswlydd arall fod anifeiliaid anwes wedi bod yn sâl ers y llifogydd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i'r awdurdodau perthnasol a ellir gwneud gwaith glanhau cemegol y tu allan i gartrefi pobl. • Gofyn i Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr egluro pa gymorth a chyngor meddygol y gellir eu darparu i drigolion yr effeithir yn negyddol arnynt. • Gofyn i Lywodraeth Cymru a ellir darparu cymorth ar gyfer ffioedd milfeddygol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr wedi ymateb gan ein hysbysu o nifer o bwyntiau pwysig: Dylai unrhyw unigolyn sydd angen cymorth meddygol yn dilyn llifogydd diweddar gysylltu â'u meddyg teulu yn y lle cyntaf. <p>Os bydd digwyddiadau tebyg yn y dyfodol, , bydd yr uned mân anafiadau yng Nghyffordd Llandudno yn gallu helpu gydag unrhyw anafiadau posibl, a gallai Adrannau Argyfwng Ysbyty Glan Clwyd ac Ysbyty Gwynedd ymdrin ag unrhyw gleifion sydd wedi'u hanafu'n ddifrifol neu'n sy'n sâl iawn.</p> <p>Os caiff digwyddiad mawr ei gyhoeddi, dylai cyngor a chymorth iechyd a meddygol gael ei ddarparu drwy'r Drefn Reoli Aur ac Arian aml-asiantaeth</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n gyfrifol am ddarparu cyngor iechyd mwy cyffredinol i'r gymuned, ac o'r herwydd, mae'r bwrdd iechyd wedi gwneud addewid i godi'r mater hwn gyda Fforwm Cymru Gydnerth aml-asiantaeth y Gogledd a phan fyddant yn cynnal adolygiad o'u trefniant cynllunio brys eu hunain
<p>73. Wardeiniaid llifogydd:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i awdurdodau a 	<ul style="list-style-type: none"> • Nododd CNC y canlynol:

<ul style="list-style-type: none"> • Mae ymdrech yn cael ei gwneud i recriwtio gwirfoddolwyr yn lleol. • Pryder am ddiogelwch helpu mewn llifddwr. 	<p>sefydliadau perthnasol a oes modd darparu hyfforddiant ac arweiniad i drigolion sy'n byw mewn ardal lle mae perygl o lifogydd, a'r rheini sy'n gwirfoddoli fel wardeiniaid.</p>	<p>“Mae CNC wedi cyfarfod yn flaenorol â Chyngor Tref Llanrwst er mwyn egluro'r rôl y gall wardeiniaid llifogydd gwirfoddol ei gyflawni. Yn dilyn y cyfarfod hwn, ceisiodd Cyngor Tref Llanrwst nodi unigolion o'r gymuned a fyddai'n hoffi gwirfoddoli fel wardeiniaid llifogydd, ond yn anffodus, cawsom ein hysbysu na fu eu hymdrechion yn llwyddiannus.</p> <p>Bydd CNC yn parhau i hyrwyddo ac annog pobl i ymgymryd â rôl gwirfoddoli yn y gymuned, eu cyfeirio at ffynonellau o wybodaeth ddefnyddiol a sefydliadau sy'n gallu eu cofrestru i fod yn wirfoddolwyr a darparu'r hyfforddiant ychwanegol, y cit a'r yswiriant, os ydynt yn dymuno mynd â'r rôl ymhellach.</p> <p>Gallwn helpu i drefnu a chefnogi digwyddiadau rhwydwaith ar gyfer gwirfoddolwyr a byddwn yn parhau i gynghori grwpiau ar y gwaith o gwblhau a phrofi cynlluniau llifogydd cymunedol. Byddwn yn rhannu gwybodaeth am gyllid grant sydd ar gael yng Nghymru i gefnogi gwaith gwrthsefyll llifogydd.</p> <p>Rydym yn annog grwpiau cymunedol i reoli'r gwaith o greu eu cynlluniau llifogydd lleol eu hunain, rhywbeth sy'n digwydd ar hyd a lled Cymru. Rydym wedi gweld bod y grwpiau hyn yn dueddol o fod yn fwy cynaliadwy os ydynt yn arwain eu hunain, gan ddefnyddio CNC a sefydliadau proffesiynol eraill i gael cyngor ac i gyfeirio materion sydd angen sylw ehangach neu fewnbwn arbenigol.”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu bod y broses o gofrestru wardeiniaid gwirfoddoli yn cael ei lywio gan y Grŵp Partneriaeth Llifogydd drwy'r Cyngor Tref, a gall gwirfoddolwyr cymunedol gofrestru eu diddordeb. • Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi ein hysbysu y byddent yn croesawu'r cyfle i gydweithio â wardeiniaid llifogydd a'u hyfforddi • Mae CBSC wedi ein hysbysu nad yw hyfforddi a rhoi arweiniad i Wardeiniaid Llifogydd yn rhywbeth y mae'r Cyngor yn ei drefnu ar hyn o
--	--	---

		<p>bryd ond maen nhw'n fodlon cydweithio â NWCREPS a CNC ar y mater hwn gyda'r gymuned.</p> <ul style="list-style-type: none"> Os hoffech chi wirfoddoli fel warden llifogydd, rhowch wybod i mi
<p>74. Nant y Goron, Llanrwst:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cafwyd llifogydd y tu ôl i ystâd Nant y Goron. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i CBSC ymchwilio i'r llifogydd ac egluro pa fesurau sydd ar waith i ddiogelu tai ar ddwy ochr y nant. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae CBSC wedi ein hysbysu bod adran y cwrs dŵr y tu ôl i stad Nant y Goron yn gwrs dŵr arferol ac o'r herwydd, perchennog glannau'r afon sy'n gyfrifol amdano ac felly'r tirlfeddiannwr sy'n gyfrifol am ei drwsio a'i gynnal a'i gadw.
<p>75. Cwm Crafnant:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bod y ffordd yng Nghwm Crafnant yn gallu gorlifo'n hawdd mewn un rhan. Mae'r ffordd wedi ei chau oherwydd tirlithriad. Mae Canolfan Sgowtiaid y Gornel, Ffordd Crafnant, Trefriw, wedi gorfod cau oherwydd problemau gyda mynediad. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i CBSC a CNC pa gamau y gellir eu cymryd i wella cryfder ffordd. Gofyn i CBSC a CNC ddarparu amserlen ar gyfer gwaith yn dilyn y tirlithriad, ac i CNC egluro pa ystyriaeth sydd wedi'i rhoi i'r posibilrwydd bod datgoedwigo wedi cyfrannu'n sylweddol at y sefyllfa. Gofyn i CBSC a CNC a oes unrhyw drac coedwigaeth y gallai'r Sgowtiaid ei ddefnyddio i ailagor y Ganolfan. 	<ul style="list-style-type: none"> Cyn gynted ag y digwyddodd y tirlithriad, aeth CNC ati ar unwaith i agor trac y goedwig gyferbyn â maes parcio Llyn Crafnant ac yn arwain at Lyn Geirionydd. Fe wnaeth hyn alluogi'r holl breswylwyr a oedd wedi cael eu cau i mewn, yn cynnwys y Ganolfan Sgowtiaid, i gael mynediad i Lanrwst a'r A5. At hynny, fe wnaeth CNC ailraddio trac y goedwig mewn sawl man er mwyn sicrhau mynediad gwell i bob math o gerbydau. Agorodd CNC y trac fel arwydd o ewyllys da ac i helpu preswylwyr a busnesau. Mae CBSC wedi ein hysbysu eu bod, drwy gydweithio â CNC, wedi trwsio'r difrod i'r briffordd gyhoeddus mewn 3 lleoliad yn ystod yr wythnosau'n dilyn stormydd mis Chwefror cyn cyfyngiadau symud Covid, ac wedi ailagor y ffordd i draffig. Mae archwiliadau wedi'u cynnal er mwyn sicrhau sefydlogrwydd a chywirdeb strwythurol y ffordd a'r manau gerllaw.
<p>76. Geidiau Llanrwst:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fe'u cynghorwyd nad oes arian ar gael i helpu'r 	<ul style="list-style-type: none"> Codi'r sefyllfa gyda CBSC a Llywodraeth Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae CBSC wedi ein hysbysu y gall cyllid fod ar gael drwy CGGC, a'i fod yn werth gwirio hefyd porth Cyllido Cymru yn https://cy.funding.cymru/

<p>ganolfan gymunedol.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Mae cymorth posib ar gael drwy'r Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol petai angen i'r Tywyswyr wneud atgyweiriadau. I gael mynediad at hyn dylid anfon e-bost at CommunityFacilitiesProgHELP@llyw.cymru
<p>77. Gorlifdir Dyffryn Conwy yn cael ei warchod rhag ddŵr llifogydd tra bod rhannau o Lanrwst a Chastell Gwydir dan ddŵr.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i CNC ystyried symud argloddiau llifogydd er mwyn i ddŵr llifogydd allu mynd i dir amaethyddol gradd isel i'r gogledd o Lanrwst, fel yn Nolgarrog. Ceisio cael adolygiad annibynnol. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae CNC wedi ein hysbysu bod y dewis o ehangu'r gorlifdir wedi'i ystyried fel un o ddewisiadau'r cynllun Buddsoddi Cyfalaf, a'u bod yn ystyried cynaliadwyedd tymor hir y gwaith o gynnal amddiffynfeydd ac argloddiau ledled y Gogledd. Mae CNC wedi ein hysbysu eu bod yn dechrau astudiaeth ddichonoldeb eleni o gynaliadwyedd amddiffynfeydd yn Nyffryn Conwy.
<p>78. Cwlfertau newydd y tu ôl i Barc-yr-Eryr:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pryder eu bod yn galluogi i ddŵr lifo o'r gorllewin i'r dwyrain. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i Network Rail egluro a oes gatiâu llifogydd ar ochr orllewinol y cwlfertau. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae Network Rail wedi ein hysbysu na all ddŵr symud o'r gorllewin i'r dwyrain oherwydd y ddarpariaeth o falfiau clec llanw ar yr ochr orllewinol sy'n cau'n dynn pan fo lefel y ddŵr yn codi'n wahanredol yn y gorllewin.
<p>79. Trefriw:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pryderon bod y pentref yn dal i gael ei dorri i ffwrdd gan y B5106. 	<ul style="list-style-type: none"> Gofyn i'r awdurdodau perthnasol egluro'r cynllun ar gyfer cael mynediad i drigolion mewn argyfwng, a pha effaith a gafodd y tirlithriad yng Nghwm Crafnant ar hyn. Gweithio gyda CBSC a Llywodraeth Cymru i weld 	<ul style="list-style-type: none"> Yn dilyn y llifogydd a'r tirlithriad, mae CNC wedi ein hysbysu bod y cynllun ar gyfer mynedfa ac allanfa i Drefriw yn cael ei adolygu. O'r herwydd, mae CNC wedi cysylltu â chwmni ymgynghori i adolygu a drafftio cynllun i'w gyflwyno i CBSC a Gwasanaeth Cynllunio ar gyfer Argyfwng Rhanbarthol Cyngorau Gogledd Cymru er mwyn creu fersiwn derfynol o'r Cynllun Argyfwng. Mae CNC wedi ein hysbysu hefyd bod yr Awdurdod Lleol yn ymchwilio i fynedfa/allanfa fel rhan o ymchwiliad llifogydd Storm Ciara Adran 19 ac y bydd yn cael ei gyflwyno mewn adroddiad. Mae CNC yn cefnogi'r ymchwiliad ac yn cyfrannu at y gwaith. Bydd yr

	<p>sut y gellir gwella'r B5106 er mwyn cael o leiaf un ffordd i mewn ac allan o Drefriw.</p>	<p>adroddiad a lunnir yn cynnig argymhellion. Bydd CBSC yn sicrhau bod yr adroddiad ar gael wedi iddo gael ei gwblhau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gweler y nodiadau ar yr ymateb gan Heddlu'r Gogledd yn adran 10. • Mae Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi ein hysbysu eu bod yn gallu cael mynediad i Drefriw drwy'r ffyrdd cefn pan fo llifogydd ar y B5106, ond mae'r ffyrdd yn araf ac yn gul ac felly yn arafu eu hymateb. Byddent yn croesawu camau i amddiffyn y ffordd i mewn i Drefriw ar hyd y B5106. • Mae CBSC wedi ein hysbysu bod adroddiad Adran 19 bron wedi'i gwblhau sydd wedi asesu llwybrau dianc o Drefriw yn ystod llifogydd.
<p>80. Draeniau yn Llanrwst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mynegwyd pryder nad oedd pob un o'r rhain wedi'u clirio cyn y stormydd, a'u bod yn parhau i fod wedi blocio nawr. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i'r awdurdodau perthnasol ymchwilio i hyn, gan gynnwys ar gyfer Ffordd Banc yr Ysgol, Fyny'r Allt, a Ffordd Abergele, yn Llanrwst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Dŵr Cymru wedi ein hysbysu nad ydynt yn ymwybodol o unrhyw gyfyngiad ar y carthffosydd cyhoeddus yn Llanrwst, yn ystod unrhyw stormydd yn 2020. Mae eu tîm rhwydwaith mewn cysylltiad rheolaidd â Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, tîm yr adran priffyrdd a thimau Amgylcheddol, ac ni chafodd unrhyw faterion eu codi gyda nhw ar adeg y digwyddiadau. O'u trafodaethau gyda'r Cyngor a Chyfoeth Naturiol Cymru, maen nhw'n fodlon ar hyn o bryd bod y rhwydwaith dŵr gwastraff yn ddigon mawr ond byddant yn parhau i weithio gyda'r holl bartneriaid er mwyn ceisio lleihau llifogydd yn yr ardal hon. • Mae Dŵr Cymru wedi ein hysbysu bod y tîm lleol, fel mesur rhagofalus oherwydd llifogydd trostir a adroddwyd yn yr ardal, wedi cynnal arolwg llawn o asedau dan lefel y tir yn yr ardal y llynedd gan ddefnyddio teledu cylch cyfyng. Maen nhw wedi glanhau llathenni o garthffosydd er mwyn tynnu deunydd a gludwyd yno yn ystod y storm, mewn ardaloedd o amgylch Ffordd Tan yr Ysgol, y Berllan a Chae Person yn Llanrwst. Os oes cyfeiriadau neu

		<p>leoliadau penodol sydd angen eu harchwilio ymhellach, mae Dŵr Cymru yn fodlon anfon tîm i helpu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae Dŵr Cymru wedi ein hysbysu y byddant yn cynnal arolwg teledu cylch cyfyng o rwydwaith Llanrwst bob 12 mis. Byddant yn gwirio a oes unrhyw ddiffygion a fydd yn lleihau gallu eu carthffosydd. Cynhelir eu harolwg nesaf o'r fath ym mis Mai. • Cwblhaodd y contractwyr yr arolwg teledu cylch cyfyng rhwng 23 - 26 Mawrth 2020 ac yn dilyn adolygiad o'r adroddiad, cadarnhawyd nad oes unrhyw ddiffygion. Fodd bynnag, gwelwyd fod silt yn y garthffos a oedd angen ei dynnu oddi yno. Mae gwaith dad-siltio cyflawn wedi'i gwblhau ac mae'r garthffos yn gweithredu yn ôl ei gapasiti llawn. • Gellir codi unrhyw faterion sy'n berthnasol i Dŵr Cymru ar rif argyfwng eu canolfan alwadau 24 awr: 0800 085 3968. Gellir anfon criw i ymchwilio. • Mae CBSC wedi ein cynghori bod yr holl gyliau ar drefniant cynnal a chadw. Mae gyliau (yn enwedig ar hyd Ffordd Tan yr Ysgol a Pherthi) wedi cael eu clirio'n fwy diweddar oherwydd bod disgwyl glaw trwm. Cawsant eu clirio ar sawl achlysur hefyd yn ystod cyfnod y stormydd.
<p>81. Cynnal a chadw ffosydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pryder nad yw ffosydd yn cael eu cynnal a'u cadw. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i'r awdurdodau perthnasol a Llywodraeth Cymru roi gwybod pa ystyriaeth y gellir ei rhoi i ailsefydlu'r Bwrdd Ardal Draenio Mewnol ar gyfer Dyffryn Conwy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu bod Rhanbarth Ddraenio Mewnol Dyffryn Conwy wedi'i sefydlu ym 1922 a'i fod yn parhau'n weithredol heddiw. Yn dilyn sefydlu CNC yn 2013 ac adolygiad gan Lywodraeth Cymru, daeth CNC yn Ranbarth Draenio Mewnol ar gyfer pob rhanbarth draenio yng Nghymru. Mae pob Rhanbarth Draenio Mewnol yn gweithredu Grŵp Cynghori er mwyn codi pryderon a materion yn ymwneud â'r rhanbarth a'u trafod. Mae'r grŵp hwn yn cyfarfod 2-3 o weithiau bob blwyddyn ac yn cytuno ar flaenoriaethau cynnal a chadw yn y

		Rhanbarth. Cynhaliwyd adolygiad o'r Rhanbarthau Draenio Mewnol ledled Cymru a chyflwynwyd y canlyniad i Lywodraeth Cymru ar ddechrau 2018.
<p>82. Rheoli llifogydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cynigiwyd fy mod yn gofyn am swyddog rheoli llifogydd penodol ar gyfer dalgylch Conwy, a bod y rôl yn cael ei chyfuno â swyddogaeth "fforddoliwr" i reoli nentydd a chwlfertau. 	<ul style="list-style-type: none"> Codi'r syniad hwn gyda Llywodraeth Cymru, CBSC, a CNC. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae gan CNC bwerau caniatol yn unig i gynnal gwaith cynnal a chadw ar y prif afonydd. Caiff y gwaith hwn ei wneud mewn ardaloedd risg uchel pan fo perygl i bobl ac eiddo. Os yw tirlfeddianwyr yn dymuno cyflawni gwaith i glirio cyrsiau dŵr mae'n debygol y bydd angen Trwydded Gweithgarwch Perygl Llifogydd arnynt gan CNC ar gyfer prif afon neu gan CBSC ar gyfer cyrsiau dŵr arferol. Mae CNC yn hapus i drafod y broses hon gyda thirlfeddianwyr yn uniongyrchol. Mae CBSC wedi ein hysbysu y dylid nodi mai tirlfeddianwyr sy'n gyfrifol am gynnal a chadw cyrsiau dŵr arferol ac mae CNC yn gyfrifol am gynnal a chadw prif afonydd. Mae CBSC yn rheoli'r ffrydiau a'r cwlfertau y maen nhw'n gyfrifol amdanynt.
<p>83. Bod angen dull dalgylch afon gyfan o newid tirwedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Datgarboneiddio yw'r ysgogwr newydd, ac mae hyn yn arwain at drafodaethau mwy dychmygus ynghylch priddoedd amaethyddol, coetiroedd llydanddail, morfeydd heli ac ail-wlychu tirweddau mawn yr ucheldir fel y rhai ar y Migneint. Mae'n bosibl y caiff Dyffryn Conwy ei 	<ul style="list-style-type: none"> Cysylltu ag amgylcheddw'r blaenllaw ar hyn cyn mynd ymhellach. 	<ul style="list-style-type: none"> Ar y gweill

<p>hyrwyddo fel prosiect enghreifftiol a all blethu'r elfennau tirwedd niferus i greu tapestri o reolaeth tir a dŵr integredig a chynaliadwy.</p>		
<p>84. Ffordd yr Orsaf a Bro Helyg, Llanrwst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cafodd cartrefi a busnesau eu distrywio yn ystod storm Ciara. • Mae angen cymryd camau i helpu i leihau perygl llifogydd Afon Bach eto. • Mae angen gweithredu i helpu i leihau'r perygl i afon Conwy orlifo ger y Tanerdy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gofyn i'r awdurdodau perthnasol am gynlluniau clir ar sut i ddiogelu eiddo ar y ddwy stryd. • Gofyn i'r awdurdodau perthnasol a Llywodraeth Cymru i helpu i ddarparu drysau llifogydd. • Gofyn am eglurhad ynghylch pwy sy'n gyfrifol am glirio llystyfiant, codi'r amddiffynfa rhag llifogydd ar waelod maes parcio Coop, a cheisio cael asesiad o aber Afon Bach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mae CNC wedi ein hysbysu bod CBSC yn arwain Adroddiad Ymchwil Llifogydd Adran 19 i'r llifogydd. Nodwyd hefyd, yn dilyn yr erydu a ddigwyddodd wedi i Afon Bach ddiodeff llifogydd, gosododd CNC fagiau pwrpasol wedi'u clymu gyda'i gilydd er mwyn amddiffyn y wal oedd wedi'i difrodi cyn y llanw uchel nesaf er mwyn atal rhagor o ddifrod a llifogydd dilynol petai'r amddiffynfa yn methu. Maen nhw wedi ymgysylltu ag ymgynghorydd hefyd i arolygu'r safle a darparu amlinelliad o atebion posibl. • Mae CNC wedi ein hysbysu hefyd bod atgyweiriadau dros dro wedi'u cynnal ar yr arglawdd gyferbyn â'r Tanerdy ar afon Conwy, a'u bod wedi datblygu'r achos busnes ar gyfer cynllunio ac atgyweirio yn y tymor hirach ac ar hyn o bryd maen nhw'n sicrhau cyllid er mwyn bwrw iddi â'r gwaith hwn. • Mae CBSC wedi ein hysbysu mai'r Awdurdod Lleol sy'n berchen ar lan gogleddol Afon Bach gyferbyn â'r Hen Danerdy (The Old Tannery) a chynhaliwyd archwiliad o sianeli glannau'r afon er mwyn cadarnhau bod y dŵr yn llifo'n ddirwystr a bod cyflwr y glannau'n foddhaol yn y lleoliad hwn. • Mae CBSC wedi ein hysbysu bod y coed a osodwyd gyferbyn â Gorsaf Rhif 21 (Jade 2) yn ased yr Awdurdod Lleol sydd bellach yn segur o ganlyniad i adeiladu cynllun lliniaru llifogydd Afon Bach • Mae CBSC wedi ein hysbysu bod adroddiad Adran 19 ar y gweill ar gyfer Llanrwst a bydd rhestr o

		<p>argymhellion a chyfrifoldebau wedi'u cynnwys yn y ddogfen i gydfynd â phob mater a nodir. Unwaith y bydd wedi'i gwblhau, bydd copi o'r adroddiad hwn ar gael.</p> <ul style="list-style-type: none">• Rydw i wrthi'n mynd ar drywydd y gwaith o glirio'r llystyfiant ar hyd rhan o Afon Bach ger Cae Tyddyn, Cae'r Felin a Thros yr Afon
--	--	---